

Reeta Saastamoinen & Piia Sova

**MONIKULTTUURISTEN LASTEN KOTOUTUMISEN TUKEMINEN
PÄIVÄKODISSA**

MONIKULTTUURISTEN LASTEN KOTOUTUMISEN TUKEMINEN PÄIVÄKODISSA

Saastamoinen Reeta ja Sova Piia

Opinnäytetyö

Kevät 2014

Sosiaalialan koulutusohjelma

Oulun Ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun Ammattikorkeakoulu
Sosiaali-alan koulutusohjelma

Tekijät: Saastamoinen Reeta ja Sova Piia

Opinnäytetyön nimi: Monikulttuuristen lasten kotoutumisen tukeminen päiväkodissa

Työn ohjaajat: Koivisto Markku, Tammi Raija ja Ylikauma Pirjo

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Kevät 2014

Sivumäärä: 53 + 12 liitesivua

Opinnäytetyömme tarkoitus on kuvailla monikulttuuristen lasten kotoutumisen tukemista varhaiskasvatuksessa. Tutkimustehtävämme on selvittää, miten päiväkodissa tuetaan monikulttuuristen lasten kotoutumista. Viitekehys koostuu monikulttuurisesta lapsesta varhaiskasvatuksessa, monikulttuurisen lapsen kotoutumisen tukemisesta varhaiskasvatuksessa sekä monikulttuurisesta kasvatuskumppanuudesta.

Tutkimuksemme on kvalitatiivinen tutkimus ja aineisto kerättiin teemahaastatteluilta. Haastattelut tehtiin lastentarhanopettajille monikulttuurisuuteen profiloituneissa päiväkodeissa Oulussa. Haastatteluiden teemat on muodostettu teoreettisen viitekehyksen pohjalta. Analysoimme tutkimusaineiston teoriaohjaavaa analyysiä käyttäen.

Monikulttuurisen lapsen kotoutumista tuetaan päiväkodin arjessa leikkien, pukeutumistilanteiden, ulkoilun, ruokailun ja erilaisten opetustuokioiden yhteydessä. Kotoutuminen nähdään suomalaisen kielen ja kulttuurin opetteluna. Vertaisryhmän tuki kotoutumisessa on tärkeää. Lapsen oman äidinkielen ja kulttuurin vahvistaminen päiväkodissa on haastavaa ja se nähdäänkin ensisijaisesti vanhempien tehtävänä. Suomen kielen oppiminen on tärkein asia lapsen kotoutumisessa suomalaiseen päivähoitoon ja yhteiskuntaan. Kasvatuskumppanuus monikulttuuristen lasten perheiden kanssa koettiin paikoittain haastavana, mutta pääsääntöisesti se oli sujunut hyvin. Koko perheen kotoutumisen tukemista ei nähty päiväkodin tehtävänä, vaan tarvittaessa perheet ohjattiin muiden palveluiden pariin.

Asiasanat: Monikulttuurinen lapsi, kotoutuminen, varhaiskasvatus, monikulttuurinen kasvatuskumppanuus

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree programme of social services

Authors: Saastamoinen Reeta & Sova Piia

Title of thesis: The integration support of multicultural children in early childhood education

Supervisors: Markku Koivista, Raija Tammi & Pirjo Ylikauma

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2014

Number of pages: 53 + 12 appendix pages

The aim of our thesis is to describe the integration support of multicultural children in early childhood education. Our research task is to find out how multicultural children's integration is supported in the kindergarten.

Our research is a qualitative study and the data was compiled with themed interviews in two kindergartens in Oulu. The themes are based on our theoretical framework which consists of multi-cultural children in early childhood education, the integration support and multicultural educational partnership. We analysed the interviews using the content analysis.

The integration support of the multicultural children is done in everyday life of the kindergarten which includes playing, eating, dressing, teaching sessions etc. Integration is seen as learning the Finnish language and culture. The support from the peer group was seen important in the integration. Learning Finnish language is the most important thing of the integration process into Finnish society. The multicultural educational partnership was seen complicated sometimes but usually it was seen positively. Supporting the integration of the child's family was not seen as the responsibility of the kindergarten.

Keywords: Multicultural child, integration, early childhood education, multicultural educational partnership

Sisällys

JOHDANTO	7
1 MONIKULTTUURINEN LAPSI VARHAISKASVATUKSESSA	9
1.1 Monikulttuurinen lapsi ja perhe	10
1.2 Monikulttuurinen kasvatuskumppanuus.....	10
2 MONIKULTTUURISEN LAPSEN KOTOAUTUMISEN TUKEMINEN VARHAISKASVATUKSESSA.....	13
2.1 Monikulttuurisen lapsen kotoutumisen tukeminen päiväkodissa.....	14
2.2 Suomi toisena kielenä -opetus.....	16
3 TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSTEHTÄVÄ.....	18
4 TUTKIMUSMETODOLOGIA.....	20
5 TUTKIMUKSEN SUORITTAMINEN.....	22
5.1 Teemahaastattelu tutkimusmenetelmänä	22
5.2 Tutkimuksen kohderyhmä ja aineiston keruu.....	23
5.3 Aineiston analysointi.....	24
6 TULOKSET.....	29

6.1 Suomalaiseen yhteiskuntaan kotoutumisen tukeminen	29
6.2 Oman kulttuurisen identiteetin tukeminen.....	30
6.3 Oman äidinkielen vahvistaminen	32
6.4 Suomen kielen oppimisen tukeminen	33
6.5 Perhe osana kotoutumista	35
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	38
8 POHDINTA.....	41
9 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS	46
10 TUTKIMUKSEN EETTISYYS.....	49
LÄHTEET	51
LIITTEET	54

JOHDANTO

Monikulttuurisuus on lisääntynyt viime vuosina Suomessa runsaasti globalisaation ja maahanmuuton ansiosta. Juuri maahanmuutto on lisännyt Suomen väkilukua vuoden 2011 aikana enemmän kuin luonnollinen väestön lisääntyminen (Tilastokeskus 2012, hakupäivä 24.9.2012). Vuoden 2011 lopussa Suomessa oli ulkomaiden kansalaisia yhteensä noin 184 000 henkeä, mikä on 9 prosenttia enemmän kuin vuonna 2010 ja maahanmuuttajia tuli Suomeen eniten Virosta, Venäjältä ja Ruotsista. (Tilastokeskus 2012, hakupäivä 24.9.2012.)

Monikulttuurisia lapsia kunnallisessa päivähoitossa oli vuonna 2010 noin 12 000, mikä on noin 6 prosenttia kaikista kunnallisessa päivähoitossa olevista lapsista (Kuoppanen & Säkkinen 2011, 9). Suomalaista päivähoitoa ohjaavat käytännössä päivähoitolaki ja varhaiskasvatuksen valtakunnalliset linjaukset. Lisäksi Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL) on kehittänyt ohjauksvälineitä päivähoitoon. Valtakunnallisesta linjauksesta tärkeimpiä ovat sosiaali- ja terveystieteiden Varhaiskasvatuksen valtakunnalliset linjaukset 2002, varhaiskasvatuksen suunnitelman perusteet 2005 ja esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2010 sekä varhaiskasvatuksen maahanmuuttajatyön kehittämisjaoston ehdotukset 2007. Kaikissa näissä linjauksissa painotetaan, että monikulttuurisen lapsen varhaiskasvatuksen tulee tukea tämän oman äidinkielen oppimista sekä vieraskielisillä lapsilla myös suomen tai ruotsin kielen oppimista. Keskeinen asia monikulttuurisen lapsen elämässä on kotoutuminen, jossa tärkeää on oman äidinkielen ja kulttuurin säilyttäminen sekä tietojen ja taitojen hankkiminen, joita tarvitaan suomalaisessa yhteiskunnassa selviämiseksi. Päivähoitoikäiselle lapselle voidaan tehdä kotoutumissuunnitelma erikseen tai se voidaan sisällyttää lapsen varhaiskasvatus- tai esiopetussuunnitelmaan. Lapselle on annettava mahdollisuus kasvaa sekä suomalaisen yhteiskunnan että oman kulttuurinsa jäsenenä, ja hänellä on oikeus omaan uskontoonsa. Nämä oikeudet eivät saa olla riippuvaisia lapsen etnisestä alkuperästä, sosiaalisesta tai kulttuurisesta taustasta tai asuinpaikasta. Varhaiskasvatuksen tulee myös edistää etnisen ja sukupuolten

välistä tasa-arvoa, sekä ottaa huomioon tyttöjen ja poikien kehityserot. (Halme & Vataja 2011, 9-10; Kivijärvi 2012, 248-249.)

Oulussa asui ulkomaiden kansalaisia vuodenvaihteessa 2011–2012 yhteensä 3798 henkeä (Taskutieto 2012, 10). Oulun kaupungin varhaiskasvatuksessa oli 342 eri kieli- ja kulttuuriryhmistä tulevaa lasta ja nämä lapset puhuivat 36 eri äidinkieltä. Eniten monikulttuurisia lapsia oli Puolivälinkankaan päiväkodissa, Koskelan päiväkodissa ja Merikosken päiväkodissa (Raija Ylilehto-Suvanto 2012, Eri kielitaustaiset lapset uuden Oulun varhaiskasvatuksessa syksy 2012.)

Oulun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmassa monikulttuurisen lapsen sopeutumista suomalaiseen kulttuuriin ja yhteiskuntaan edistetään tukemalla lapsen äidinkieltä ja tarjoamalla suomi toisena kielenä - opetusta luonnollisena osana kasvatus- ja opetustoimintaa. (Oulun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2011, 39). Oulussa monikulttuurista varhaiskasvatusta tarjotaan sekä kunnallisessa että yksityisessä päivähoitossa. Kunnallisia monikulttuurisia päiväkoteja ovat päiväkotit Tuulikello Teknologiakylässä, Linnanmaan päiväkotit, Meri-Toppilan päiväkotit, Metsämarjan päiväkotit sekä Lintulan päiväkotit. Yksityisiä päivähoitotarjoajia ovat puolestaan The English Speaking Playschool of Oulu, Starbright kindergarten, Päiväkotit Saksanpähkinä ja Svenska Barntädsgården. (Infopankki, hakupäivä 24.9.2012.)

Monikulttuurinen varhaiskasvatus kiinnosti meitä molempia, joten valitsimme opinnäytetyön aiheen niiden perusteella. Tutkimuksemme tarkoituksena on kuvailla monikulttuuristen lasten kotoutumisen tukemista päiväkodissa. Tavoitteenamme on kehittää omaa ammatillista varhaiskasvatuksen monikulttuurista osaamistamme. Tästä aiheesta ei ole tehty useita opinnäytetöitä Oulun seudulla, joten tavoitteenamme on myös tuottaa uutta tietoa sekä käytännön keinoja varhaiskasvatukseen ammattilaisille. Näin he voivat tukea monikulttuuristen lasten ja heidän perheidensä kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan.

1 MONIKULTTUURINEN LAPSI VARHAISKASVATUKSESSA

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan alle kouluikäisten lasten kasvatuksellista vuorovaikutusta, mikä edistää lasten tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista. Lapsen vanhemmilla ja kasvatuksen ammattilaisilla on yhteinen kasvatustehtävä, mihin tarvitaan kasvatuskumppanuutta. Varhaiskasvatuksen kokonaisuutta (hoito, kasvatusta ja opetus) järjestää, valvoo ja tukee yhteiskunta. Varhaiskasvatus on aina tavoitteellista ja suunnitelmallista toimintaa, joka korostaa lapsen omaehtoista leikkiä ja lapsen kokonaisvaltaista huomioimista. Varhaiskasvatusta järjestetään varhaiskasvatuspalveluissa, joita ovat perhepäivähoito, päiväkotitoiminta sekä avoin toiminta. Varhaiskasvatuspalveluita voivat tuottaa kunnat, yksityiset palveluntuottajat, seurakunnat ja järjestöt. Varhaiskasvatukseen kuuluu myös esiopetus, joka on ennen peruskoulun alkamista tarjottavaa suunnitelmallista opetusta ja kasvatusta. (Laki lasten päivähoidosta 304/1983, 1:2.a §.)

Lapsen kulttuurinen, kielellinen ja uskonnollinen tausta tulee huomioida. Lapselle tulee turvata hyvinvointi ja tasapainoinen kehitys sekä läheiset ja jatkuvat ihmissuhteet. Hänellä on myös oikeus koulutukseen, itsenäistymiseen sekä vastuulliseksi kasvamiseen. Lapsella tulee olla mahdollisuus saada riittävästi hellyyttä ja huolenpitoa sekä iän että kehitystason mukaista huolenpitoa ja selkeät rajat. Kasvu ympäristön tulee olla turvallinen ja lapsella on oikeus ruumiilliseen ja henkiseen koskemattomuuteen. Lapselle tulee taata myös mahdollisuus osallistumiseen ja omiin asioihin vaikuttamiseen. (Lastensuojelulaki 417/2007, hakupäivä 25.9.2012.)

Lasta tuetaan varhaiskasvatuksessa kokonaisvaltaisesti eli fyysisesti, tiedollisesti, taidollisesti sekä tunne-elämän että sosiaalisen kehityksen osa-alueilla. Vanhemmat ja kasvatushenkilöstö arvioivat yhdessä lapsen mahdollista tuen tarvetta. Tärkeää on myös ottaa huomioon lapsen vahvuudet, jotta saadaan kokonaiskuva lapsesta. Arvioinnin tueksi hankitaan tarvittaessa

asiantuntijan lausunto lapsesta. Tuen tarkoituksena on ehkäistä lapsen tuen tarpeen pitkittymistä ja kasautumista. (STAKES 2005, 35.)

1.1 Monikulttuurinen lapsi ja perhe

Monikulttuurisuus on käsitteenä monimutkainen. Monikulttuurisuutta on käsitteenä ajoittain vaikeaa käyttää, koska sillä on monta merkitystä. Kuitenkin yleensä monikulttuurisuudella viitataan ryhmien välisiin suhteisiin. Tämä tarkoittaa sekä vähemmistö- ja valta-ryhmien välisistä suhteista että vähemmistöryhmien välisiä suhteita. Monikulttuurisuudella voidaan myös pelkästään kuvata yhteiskunnan tai yhteisön tilannetta tai vastaavasti määritellä käsitteen sisälle kuuluvia ilmiöitä. (Paavola & Talib 2010, 26.)

Monikulttuuriselle lapselle voi olla monta määritelmää. Tässä opinnäytetyössä määrittelemme monikulttuurisen lapsen niin, että molemmat hänen vanhempansa tai huoltajansa ovat maahanmuuttajataustaisia, ja lapsen ensikieli on muu kuin suomi, ruotsi, romani, viittomakieli tai saame. (Kivijärvi 2012, 247.)

Koska tutkimme monikulttuurisia lapsia, joiden molemmat vanhemmat ovat maahanmuuttajataustaisia, täytyy myös ottaa huomioon heidät. Maahanmuuttaja onkin vain yleiskäsite, joka kuvaa erilaisia henkilöitä, jotka ovat muuttaneet vieraaseen maahan pysyvästi tai väliaikaisesti, jossa ei ole syntynyt. Hänellä on tähän vieraaseen maahan sosiaalisia siteitä ja maahanmuutolle voi olla monia eri syitä. (Paavola & Talib 2010, 30.)

1.2 Monikulttuurinen kasvatuskumppanuus

Kasvatuskumppanuus on vanhempien ja varhaiskasvatuksen henkilöstön yhteistyötä, jonka tavoitteena on tukea yhdessä lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista. Olennaista kasvatuskumppanuudelle on vanhempien ja henkilöstön välinen luottamus, kunnioitus ja tasavertaisuus. Lapsen ensisijainen kasvatusvastuu ja – oikeus on vanhemmilla. Henkilöstöllä on

vastuu kasvatuskumppanuuden toteutumisesta ja tasavertaisen yhteistyön luomisesta. Heillä on myös ammatillinen tieto ja osaaminen koulutuksensa ansiosta. (STAKES 2005, 31–33.)

Lapsen tarpeet ovat kasvatuskumppanuuden lähtökohtana. Näin toimintaa varhaiskasvatuksessa ohjaa lapsen oikeuksien ja edun toteuttaminen. Sekä vanhempien että varhaiskasvatuksen ammattilaisten tiedot lapsesta mahdollistavat parhaat edellytykset lapsen hyvinvoinnille. Arvoista, vastuista ja näkemyksistä tulee keskustella sekä kasvatusyhteisössä että yhdessä vanhempien kanssa. Kasvatuskumppanuudessa on tärkeää asennoitua yhteiseen kasvatustehtävään ja sopia siitä sekä vanhemmille että kasvattajille sopivalla tavalla. On henkilöstön vastuulla sisällyttää kasvatuskumppanuus osaksi lapsen varhaiskasvatusta. (STAKES 2005, 31–33.)

Yhtenä tavoitteena kasvatuskumppanuudessa on tunnistaa mahdollisimman varhain ja herkästi lapsen mahdollinen kasvun, kehityksen tai oppimisen tuen tarve. Tällöin tulisi luoda yhteinen toimintastrategia vanhempien kanssa lapsen tukemiseksi. Vanhempien ja varhaiskasvatuksen henkilöstön yhteistyölle tulee kehittää kasvatuskumppanuuden ilmapiiri ja tämä korostuu entisestään erimielisyyksiä aiheuttavissa tilanteissa (STAKES 2005, 31–32.)

Monikulttuuristen perheiden kanssa päivähoiton työntekijä kohtaa uusia haasteita, joita ovat vanhempien osallisuuden lisääminen ja tasavertaisuuden toteutuminen. Varhaiskasvattajalta odotetaan perhelähtöistä työskentelytapaa, jossa perheen toiveet ja näkemykset otetaan huomioon. Perhelähtöisen työtavan tavoitteena on parantaa monikulttuurisen perheen kykyä elää ja tehdä päätöksiä itsenäisesti. Usein päivähoiton työntekijä voi olla monikulttuurisen perheen ainoa suomalainen kontakti. (Halme & Vataja 2011, 71–78.)

Monikulttuuristen perheiden osallisuutta voidaan lisätä monella tavalla. Päiväkodin vanhempainiltoihin ja tilaisuuksiin voidaan kutsua tulkki perheiden avuksi ja perheille voidaan järjestää myös keskustelutilaisuuksia ja vanhempainiltoja omalla kielellä. Erityisesti tarvittaisiin kuitenkin keinoja, joilla myös isät saataisiin lähtemään mukaan. Vanhemmuuden roolin kehittymiselle tulee antaa riittävästi aikaa ja tukea. Varhaiskasvattajan on hyvä keskustella

yhdessä vanhempien kanssa lasten kasvatuksesta ja tavoitteista, sillä keskustelut auttavat perheitä ymmärtämään suomalaista lastenkasvatusta sekä työntekijöiden tapaa toimia lasten kanssa. Keskustelut antavat tärkeää tietoa perheen kasvatuskulttuurista myös varhaiskasvattajille. Keskusteluissa on tärkeää arvostaa sekä valtakulttuuria että vanhemman kulttuuria. Yhteinen lähtökohta on aina lapsen etu. Perheitä kannattaa ohjata ja kannustaa harrastusten pariin, jotta he saavat lisää kontakteja ja jopa uusia ystäviä. Yhdessä vanhempien kanssa voidaan myös pohtia lapsen vahvuuksia ja kiinnostuksen kohteita ja siten löytää lapselle sopiva harrastus. (Halme & Vataja 2011, 71–78.)

Yhteiset toimintatavat eivät löydy hetkessä ja osaksi tähän vaikuttaa yhteisen kielen puuttuminen sekä yksilö- ja yhteisökulttuuriset erot. Molemminpuolinen luottamus ja kunnioitus edistää hyvän vuorovaikutussuhteen syntymistä, mikä mahdollistaa sen, että asioista voi puhua avoimesti. Luottamuksen rakentumista edistää se, että vanhemmilla on mahdollisuus vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatukseen ja se, että varhaiskasvattajalla on hyvä suhde lapseen. Kuitenkin on hyvä tiedostaa, että liialliseen yhteisymmärrykseen pyrkiminen saattaa peittää oikeat näkemyserot ja ristiriidat. Perheiden ymmärtäminen ja kuunteleminen on tärkeää, mutta työntekijän täytyy kuitenkin muistaa, että varhaiskasvatusta ohjaavat lait, asetukset ja ihmisoikeussopimukset. Työskentelyä helpottaa myös se, että varhaiskasvattajalla on riittävästi tietoa lapsesta, perheestä ja heidän kulttuuritaustastaan. (Halme & Vataja 2011, 71–78.)

Päiväkodin henkilöstön tulee ottaa huomioon lapsen ja hänen vanhempiansa mahdollinen kulttuurishokki, jolloin sosiaalinen kanssakäyminen ja päivittäisten rutiinien hoitaminen on vaikeampaa uudessa ympäristössä. Perheen kanssa keskusteltaessa on erityisesti varottava tilanteita, joissa perhe saattaa tuntea menettävänsä otteen lapsen kasvatuksesta ja vallan siirtymisestä päiväkodille. Tämä johtuu siitä, että suomalainen yhteiskunta ja sen palvelut ovat vasta Suomeen saapuneille usein vieraita. (Helsingin kaupungin sosiaalivirasto Selvityksiä 2002;6, 22–26.)

2 MONIKULTTUURISEN LAPSEN KOTOUTUMISEN TUKEMINEN VARHAISKASVATUKSESSA

Kotoutuminen tarkoittaa maahanmuuttajan integroitumista yhteiskuntaan eli hän osallistuu tasavertaisena jäsenenä yhteiskunnan taloudelliseen, poliittiseen ja sosiaaliseen elämään (Paavola & Talib 2010, 26). Laki kotoutumisen edistämisestä (2010) määrittelee kotoutumisen maahanmuuttajan ja yhteiskunnan vuorovaikutteisena kehityksenä, jonka tavoitteena on antaa maahanmuuttajalle työelämässä ja yhteiskunnassa tarpeellisia tietoja ja taitoja. Samalla tuetaan myös hänen mahdollisuuksiaan oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen. (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010, hakupäivä 25.9.2012.)

Kun lakia kotoutumisen edistämisestä sovelletaan alle 18-vuotiaaseen, tulee kiinnittää erityistä huomiota lapsen etuun ja hänen kehitykseensä. Lapsen etua arvioidaan lastensuojelulain (2007) keskeisten periaatteiden eli 4. §:n perusteella. (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010, hakupäivä 25.9.2012.) ”Kotoutumislaisissa” säädettyjä toimenpiteitä ja palveluja toteutettaessa tulee aina selvittää lapsen mielipide ja toiveet sekä ottaa ne huomioon lapsen iän ja kehitystason edellyttämällä tavalla. Jos kyseessä on vähintään kaksitoista vuotta täyttänyt lapsi, on hänelle järjestettävä tilaisuus tulla kuulluksi hallintolain (434/2003.) 34 §:n mukaisesti häntä itseään koskevissa asioissa. Lapsen mielipiteen selvittämisen ja kuulemisen tehdään hänen äidinkielellään. Lapsen mielipide voidaan jättää selvittämättä ainoastaan, jos selvittäminen vaarantaa lapsen terveyttä tai kehitystä tai jos se on muuten tarpeetonta. Laissa on määritelty erityisesti lapsen kotoutumista edistäviä toimenpiteitä. Kunnan tulee laatia alaikäisen maahanmuuttajan kanssa kotoutumissuunnitelma, jos alaikäisen olosuhteet sitä vaativat. Ilman huoltajaa Suomeen saapuneelle alaikäiselle ja oleskeluluvan saaneelle maahanmuuttajalle laaditaan aina oma kotoutumissuunnitelma. Suunnitelman tarvetta arvioitaessa ja laadittaessa on selvitettävä alaikäisen toiveet ja mielipide. Suunnitelma sovitetaan yhteen perheen kotoutumissuunnitelman ja alaikäiselle maahanmuuttajalle tehtyjen muiden kotoutumiseen liittyvien suunnitelmien kanssa. Kotoutumissuunnitelma tulee laatia aina yhdessä lapsen tai

nuoren ja hänen huoltajansa tai edustajansa kanssa. (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010, hakupäivä 25.9.2012.)

Keskeinen asia lapsen elämässä on kotoutuminen, joten lapsen osallistuminen suomalaiseen varhaiskasvatukseen on olennaista. Päiväkoti auttaa kotoutumisessa lapsen kielellisen kehittymisen ja kotoutumisen lisäksi myös tukemalla lasta solmimaan vertaissuhteita päiväkodissa ja sen ulkopuolella sekä osallistumaan harrastuksiin. Nämä taas auttavat lasta myöhemmin kouluun siirtymisessä. Päivähoitoikäiselle voidaan myös tehdä oma kotoutumissuunnitelma tai se voidaan sisällyttää lapsen varhaiskasvatuksen- tai esiopetussuunnitelmaan. (Kivijärvi 2011, 246–249.)

2.1 Monikulttuurisen lapsen kotoutumisen tukeminen päiväkodissa

Monikulttuurisen lapsen tukeminen varhaiskasvatuksessa on pääasiassa lapsen oman äidinkielen ja kulttuurin tukemista. Kuten jo aiemmin kirjoitimme, keskeinen asia lapsen elämässä on kotoutuminen, joten lapsen osallistuminen varhaiskasvatukseen on hyvin tärkeää. (Kivijärvi 2011, 246–249.) Lapsen kotouttamisen kannalta olisi hyvä, että päiväkodissa olisi mahdollisuuksien mukaan muitakin samasta kulttuurista lapsia (Oulun kaupunki 2007, 7. hakupäivä 14.10.2012).

Maahanmuuttajalapsi sijoitetaan kahden lapsen paikalle. Ensimmäisen puolen vuoden jälkeen tilanne tarkastetaan, jolloin lapsi voi tilanteen vaatiessa jatkaa kahden lapsen paikalla. Maahanmuuttajataustaisten vanhempien lapsi, joka on syntynyt Suomessa, voidaan myös sijoittaa kotoutumista tukevaan tilanteeseen eli kahden lapsen paikalle. (Oulun kaupunki 2007, 7. hakupäivä 14.10.2012.)

Monikulttuurisella lapsella, joka kuuluu kulttuurivähemmistöön, tulee olla tilaisuus kasvaa monikulttuurisessa yhteiskunnassa sekä suomalaisen yhteiskunnan jäseneksi että oman kulttuuripiirinsä jäseneksi. Monikulttuurisen lapsen varhaiskasvatus järjestetään tavallisten varhaiskasvatuspalvelujen yhteydessä niin, että lapsi voi kuulua lapsiryhmään ja hänen

sosiaalisia kontaktejaan tulee tukea (STAKES 2005, 38). Jokainen monikulttuurinen lapsi ei tarvitse lisätukea varhaiskasvatuksessa, mutta tarvittaessa sitä annetaan. Monikulttuurinen lapsi tarvitsee yleensä lisätukea kulttuurisen- ja kaksikielisen identiteetin kehittämisessä ja säilyttämisessä. Maasta toiseen muuttaminen voi heikentää lapsen tietoisuutta omasta itsestä ja omasta identiteetistä. Maahanmuuton yhteydessä maahanmuuttaja joutuu kokoamaan uudelleen oman identiteettinsä, joka on muunnettava uuden maan kielen, paikan ja kulttuurin mukaiseksi. Maahanmuuttaja voi kulttuurisen vuorottelumallin mukaan kuulua kahteen kulttuuriin luopumatta alkuperäisestä kulttuuri-identiteetistään saadessaan tarpeeksi turvaa kehitykselleen. Monikulttuurisen identiteetin on tutkittu edistävän sekä eettistä ymmärrystä että sitoutumista kahteen kulttuuriin. Monikulttuuriset yksilöt voivat olla yhteiskunnalle ja yhteisölle arvokas voimavara, sillä he voivat jakaa omia kokemuksiaan ja yleistä tietoa omasta kulttuurista ja kielestä. (Talib 2002, 40–49; Talib & Löfström & Meri, 67.) Lapsen tulee olla tietoinen omasta taustastaan ja kulttuuriperinnöstään, jotta voisi oppia arvostamaan sitä. Myös uskonnollinen tausta tulee ottaa varhaiskasvatuksessa huomioon, koska sen kunnioittaminen ja uskonnonvapaus kuuluvat lapsen sekä perheen perusoikeuksiin. Siksi kristinuskoon kuuluvat perinteet ja tavat on hyvä huomioida päiväkodin arjessa. Jos osallistuminen kristilliseen ohjelmaan, kuten ”pikkukirkkoon”, ei ole mahdollista, tulee lapselle järjestää samanarvoista vaihtoehtoista ohjelmaa (Räty 2002, 166–167). Päiväkodin uskontokasvatuksen tavoitteena ei ole uskomisen saavuttaminen, vaan henkisen kasvun, elämisen, suvaitsevaisuuden ja erilaisuuden kohtaamisen oppiminen. Viime aikoina uskontokasvatuksesta on kehitetty lapsilähtöisempään ja kokonaisvaltaisempaan suuntaan, jonka lähtökohtana on lapsen kokonaisvaltainen maailma. Lapsella tulisi olla mahdollisuus ihmettelyyn, pohdintaan, kyselemiseen ja hiljaisuuden kokemiseen positiivisessa ilmapiirissä uskonnollisesta taustasta riippumatta. Se, että lapsi saa ylläpidettyä omaa äidinkieltään ja ilmennettyä omaa kulttuuriaan, edistää hänen kotoutumistaan ja vahvistaa hänen kulttuuri-identiteettiään sekä hänen persoonaansa. Kuitenkin on ensisijaisesti vanhempien vastuulla säilyttää lapsen oma äidinkieli, kulttuuri ja uskonto ja vastata niiden kehittämisestä, mutta päiväkotitoimi voi auttaa tässä. Näin voidaan luoda toimintaa toiminnalliselle kaksikielisyydelle ja -kulttuurisuudelle. (Kivijärvi 2011, 152–253 ; STAKES 2005, 38–39.)

2.2 Suomi toisena kielenä -opetus

Monikulttuurisen lapsen suomen kielen taito voi vaihdella suuresti sen mukaan, kuinka kauan hän on ollut suomenkielisessä ympäristössä. Kielen tasosta riippumatta lapsen tulisi pystyä osallistumaan ryhmän yhteiseen toimintaan, ja kokemaan, että on sosiaalisesti tasavertainen ryhmän toisten lasten kanssa. Monikulttuurinen lapsi tarvitsee kannustusta päiväkodin henkilökunnalta oppiessaan suomea tai ruotsia toisena kielenä, ja on tärkeää, ettei keskityttäisi virheisiin, vaan siihen, mitä lapsi jo osaa (Halme & Vataja 2011, 21; Kivijärvi 2011, 251–255.)

Päiväkoti auttaa monikulttuurisen lapsen suomen tai ruotsin kielen oppimista luonnollisissa tilanteissa joko toisten lasten tai kasvattajan kanssa. Monikulttuurinen lapsi tarvitsee myös järjestelmällistä ohjausta suomen tai ruotsin kielen omaksumiseen ja käyttöön. Tätä varten on Suomi toisena kielenä- opetus (S2-opetus). S2- opetus sisältää sekä ohjatun että luonnollisen oppimisen. Tämä tarkoittaa siis ohjattuja opetushetkiä että oppimista luonnollisissa tilanteissa päiväkodin arjessa. (Kivijärvi 2011, 251-258; STAKES 2005, 38.)

S2- opetuksessa on tärkeää, että lapsen kehitystä havainnoidaan ja arvioidaan, jotta hänelle voidaan antaa hänen tarvitsemaansa tukea ja ohjausta. Lapsen tuen tarpeissa tulee ottaa huomioon sekä vahvuudet että tukea tarvitsevat kielen eri osa-alueet. Varhaiskasvattajan tulee huomata, milloin monikulttuurinen lapsi tarvitsee erityistukea kielen kehittämiseen ja oppimiseen. S2- opetuksessa tulisi ottaa huomioon myös lapsen ikä. Mitä pienempi lapsi on kyseessä, sitä tärkeämmäksi muodostuu luonnollisissa tilanteissa oppiminen. Suomen kieltä voidaan opettaa lapselle luonnollisesti vaikkapa pukeutumistilanteessa nimeämällä vaatteita. (Kivijärvi 2011, 251–258.)

S2- ohjatun opetuksen tulisi olla säännöllistä ja aiheiden tulisi olla lapsen elämysmaailmaa lähellä. Opetuksessa tulee ottaa huomioon lasten erilaiset oppimistyyliä ja monikanavaisuus. Toistot, konkreettisuus ja toiminnallisuus tukevat oppimista. Opetus voidaan toteuttaa pienryhmässä, pari- ja yksilöopetuksena. S2- opetus tulisi sisällyttää varhaiskasvatuksen

sisällöllisiin orientaatioihin eli leikkimiseen, liikkumiseen, tutkimiseen ja taiteelliseen kokemiseen. S2- opetus voidaan järjestää jonkin tietyn menetelmän tai materiaalin mukaan, joka on kyseiseen tarkoitukseen suunniteltu. Myös kielen tukemiseen tarkoitettut materiaalit käyvät S2- opetukseen. Kaikki päiväkodissa oleva materiaali käy S2- opetukseen, kunhan ollaan tietoisia, miten niitä voidaan käyttää kielen kehityksen ja kielitaidon eri osa-alueiden eri vaiheiden tukemisessa. (Kivijärvi 2011, 251–258.)

Maahanmuuttajataustaisen lapsen kielen kehityksen seuraaminen on tärkeää varhaiskasvattajalle. Arvioinnin tulisi olla monipuolista ja laajaa, ja siinä tulisi käyttää eri havainnointimenetelmiä, tehtäviä ja testejä. Varhaiskasvattajan kokonais käsitys lapsen tilanteesta ja kielikehityksestä on tärkeää. Lapsen kieltä arvioidessa tulee ottaa kaikki osa-alueet huomioon eli puhuminen, ymmärtäminen, sanasto, kielelliset rakenteet ja lukemis- ja kirjoittamisvalmiudet. On hyvä ottaa myös huomioon se, matkiiko ja korjaako lapsi ilmaisujaan saadessaan mallin. Lapsen aktiivisuus, motivoituneisuus ja yritteliäisyys kielen oppimisessa edesauttavat kielen oppimista. (Kivijärvi 2011, 251–258.)

Päiväkodin tulee myös ottaa huomioon se, miten monikulttuurinen lapsi saa jäsenettyä päiväkotipäivän myös ilman kieltä. Tarvittaessa voidaan käyttää apuna kuvia, joilla hahmotetaan aikaa, paikkaa, tilaa ja henkilöitä. Rutiinit ovat tärkeitä maahanmuuttajataustaiselle lapselle, koska ne auttavat lasta ennakoimaan tilanteita, ja antavat mahdollisuuden oppia uusia asioita ilman yhteistä kieltäkin. (Kivijärvi 2011, 251–258.)

3 TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSTEHTÄVÄ

Tutkimuksemme tarkoituksena on kuvailla monikulttuuristen lasten kotoutumisen tukemista varhaiskasvatuksessa. Tutkimustehtävämme on: Miten päiväkodissa tuetaan monikulttuuristen lasten kotoutumista?

Tarkoituksena on kuulla lastentarhanopettajilta kotoutumisen tukemisesta lapsista, joiden arki on vähintään kahden kulttuurin värittämää ja kotikieli on muu kuin suomi. Rajasimme tutkimusaiheemme koskemaan lapsia, joiden molemmat vanhemmat ovat ulkomaalaistaustaisia, koska nämä lapset tarvitsevat tukea kotoutumisessa. Erityisesti olemme kiinnostuneita lapsista ja heidän perheistään, jotka ovat vasta äskettäin saapuneet Suomeen ja Ouluun.

Päätimme rajata tutkimuksemme lastentarhaopettajiin, koska olemme tulevina varhaiskasvatuksen ammattilaisina kiinnostuneita heidän keinoistaan tukea monikulttuuristen lasten kotoutumista. Voimme hyödyntää tutkimuksesta saatua tietoa tulevaisuudessa, koska tulemme varmasti kohtaamaan monikulttuurisuutta työssämme sosiaalialan ammattilaisina.

Opinnäytetyömme aiheesta ei ole tehty samanlaisia tutkimuksia Oulun seudulla, joten saamastamme tiedosta hyötyvät päivähoitossa ja varhaiskasvatuksessa työskentelevät henkilöt. He saavat opinnäytetyöstämme lisää tietoa ja keinoja tukea monikulttuurisia lapsia ja perheitä kotoutumisessa. He voivat myös huomata tutkimuksemme tuloksista kehittämiskohteita omassa työssään ja työympäristössään. Myös päiväkodin ulkopuolella monikulttuurista työtä tekevät saavat tietoa monikulttuuristen lasten kotoutumisesta. Monikulttuurinen perhe ja lapsi hyötyvät opinnäytetyöstämme niin, että päiväkodin työntekijät osaavat auttaa heitä kotoutumisessa paremmin, mikä voi nopeuttaa kotoutumisprosessia.

Vaikka perheet ja erityisesti vanhemmat ovat tärkeä osa lapsen kotoutumista, he ovat vain osa tutkimusta, eivät sen päätutkimuskohde. Olemme kiinnostuneita kuulemaan, miten päiväkodissa

tuetaan kotoutumista. Oulun Seudun Ammattikorkeakoulussa on tehty myös tutkimuksia monikulttuuristen lasten vanhempien kokemuksista ja kasvatuskumppanuudesta päivähoitossa, mutta me tutkimme aihetta eri näkökulmasta.

Ammatillisena tavoitteenamme on saada lisää valmiuksia toimia monikulttuuristen lasten kanssa. Tietysti nämä lapset tarvitsevat samanlaista tukea ja hoivaa, kuin suomalaiset lapset, mutta eri kielet ja kulttuurit tuovat työhön lisää haastetta. Tavoitteenamme on oppia, kuinka voimme auttaa varhaiskasvatuksessa monikulttuurisia lapsia sopeutumaan ja kotoutumaan suomalaiseen yhteiskuntaan ja suunnittelemaan toimintaa ottaen huomioon eri kulttuuritaustaiset lapset.

Opinnäytetyötä tehdessämme tavoitteenamme on myös vahvistaa sosiaalialan kompetenssien osaamistamme. Asiakastyön osaamisessa on tavoitteena ymmärtää asiakkaan voimavarat ja tarpeet, ja myös osata tukea ja ohjata monikulttuurisia asiakasryhmiä tavoitteellisesti eri elämäntilanteissa, arjessa ja kasvun ja kehityksen eri vaiheissa. (Sosiaaliportti, hakupäivä 14.10.2012.) Opinnäytetyömme kautta tavoitteenamme on oppia, miten voimme tukea ja ohjata monikulttuurisia lapsia heidän arjessaan ja kehityksen ja kasvun eri vaiheissa. Tähän saamme vastauksia haastatellessamme lastentarhaopettajia päiväkodissa.

Sosiaalialan eettisessä osaamisessa tulee ottaa huomioon jokaisen yksilön ainutkertaisuus ja sosionomi kykenee toimimaan arvostiriitoja sisältävissä tilanteissa. Sosionomi edistää tasa-arvoisuutta ja suvaitsevaisuutta. Sosionomi pyrkii ehkäisemään huono-osaisuutta yhteiskunnan, yhteisön ja yksilön näkökulmasta. (Sosiaaliportti, hakupäivä 14.10.2012.) Vaikka tutkimuksemme tavoitteena on oppia tukemaan monikulttuurisia lapsia päiväkodissa, tulee meidän silti huomioida heidät yksilöllisesti. Tavoitteenamme on myös oppia, kuinka päiväkodissa edistetään lasten tasa-arvoisuutta ja suvaitsevaisuutta sekä oppia, miten voimme poistaa monikulttuuristen lasten huono-osaisuutta.

4 TUTKIMUSMETODOLOGIA

Ihmiskäsityksemme tässä opinnäytetyössä on Rauhalan eksistentiaalisen fenomenologian holistinen ihmiskäsitys. Holistinen ihmiskäsityksen mukaan ihmisen elämää, tarpeita ja vaikeuksia on katsottava useista näkökulmista. Rauhala tarkastelee ihmistä kokonaisvaltaisesti ja ottaa huomioon ihmisen kontekstin, historian, kulttuurin ja kielen. Ihminen muodostuu kolmesta olemassaolon perusmuodosta, joita ovat tajunnallisuus, situationaalisuus ja kehollisuus. (Patrikainen 1993, 52–53.) Holistinen ihmiskäsitys näkyy opinnäytetyssämme niin, että tavoitteenamme on oppia tukemaan monikulttuurista lasta kokonaisvaltaisesti eli ottaa huomioon lapsen kehityksen eri osa-alueet ja kehitystaso. Otamme myös opinnäytetyössämme huomioon, että jokaisen lapsen ja perheen tilanteen taustalla vaikuttaa oma historia, kulttuuri ja kieli, jotka tulee ottaa huomioon lapsen kotoutumisen tukemisessa.

Tutkimusmetodimme on fenomenologis-hermeneuttinen, jossa ihminen toimii sekä tutkijana että tutkimuskohteena. Tällöin fenomenologis-hermeneuttisen tieteenfilosofian yksi ongelma on ihmiskäsitys eli millainen ihminen on tutkimuskohteena. Toinen filosofinen ongelma on tiedonkäsitys eli miten ihmisestä voidaan saada inhimillistä tietoa ja millaista tämä kyseinen tieto on luonteeltaan. Fenomenologisen tutkimuksen kohteena on ihmisen kokemus. Koska ihmisen maailma tiedostetaan tarkoitukselliseksi ja jokainen ilmiö merkitsee ihmiselle jotain, kokemus muodostuu ennen kaikkea merkityksen mukaan. Näin ollen siis fenomenologisen tutkimuksen kohteena ovat inhimillisen kokemuksen merkitykset. Kokemuksellisuus tarkoittaa jo ennalta tiedetyn tekemistä tunnetuksi. Fenomenologis-hermeneuttisella tutkimuksella pyritään tuomaan esiin se, minkä tottumukset ja tavat ovat jo tehneet näkymättömäksi tai itsestään selväksi. (Tuomi & Sarajärvi 2012, 34–35.) Opinnäytetyössämme teemme tunnetuksi sen, miten lastentarhanopettajat tukevat monikulttuuristen lasten kotoutumista päiväkodissa.

Fenomenologis-hermeneuttisen tutkimuksella on kaksitasoinen rakenne, jonka perustaso koostuu tutkittavan kokemuksista ja tutkijan esiyymmärryksestä tutkimuksen kohteesta. Toisella tasolla

tehdään itse tutkimus, joka siis kohdistuu ensimmäiseen tasoon. Tutkijan tehtävänä on siten pyrkiä käsitteellistämään, refleктоimaan ja tematisoimaan ensimmäisen tason merkityksiä. Esiymmärrys tarkoittaa sitä, että ymmärtäminen on aina tulkintaa ja ymmärtämisen takana on aina jo ennalta ymmärrettyä tietoa. Ymmärtäminen ei siten ilmesty tyhjästä, vaan pohjalla on se tieto, miten kohde ymmärretään jo ennestään. Tämä ymmärrys eteneekin sitten ns. hermeneuttisena kehänä, jossa tutkimuksen aineisto ja oma tulkinta ovat jatkuvassa vuoropuhelussa keskenään. Kehäliikkeen tavoitteena on löytää mahdollisimman oikea tulkinta tutkittavan (haastateltavan) kertomasta kokemuksesta. Tutkimuksen tieto syntyy juuri dialogissa ja vaatii tutkijalta kriittistä reflektiota. Tutkijan ymmärryksen tulisi korjaantua ja syventyä koko ajan kehän edetessä. (Tuomi & Sarajärvi 2012, 34-35; Aaltola & Valli 2007, 30-37.) Oma esiymmärrysemme tutkimuksen aiheesta pohjautuu teoreettiseen viitekehykseen, johon vertaamme haastatteluista saamaamme tietoa. Pidämme monikulttuuristen lasten kotoutumisen tukemista tärkeänä osana varhaiskasvatusta, joten sen toteuttamiselle tulee olla hyvät edellytykset päiväkodeissa, erityisesti monikulttuurisuuskasvatukseen erikoistuneissa päiväkodeissa.

Fenomenologiseen tutkimukseen tarvitaan hermeneuttinen ulottuvuus, sillä hermeneutiikalla tarkoitetaan teoriaa ymmärtämisestä ja tulkinnasta. Wilhelm Diltheyn mukaan hermeneuttisen tutkimuksen kohteena ovat ihmisen ilmaisut. Tutkimuksen kannalta merkittävimmät ilmaisut ovat kielellisiä, mutta ei tule myöskään unohtaa nonverbaalista viestintää. Tutkimusaineistomme koostuu lastentarhanopettajien haastatteluista, jolloin tutkimuksemme kaava muodostuu siitä, että lastentarhanopettaja kertoo suullisesti kokemuksensa monikulttuuristen lasten kotoutumisen tukemisesta. Tämän jälkeen me tutkijoina yritämme löytää haastateltavan puheesta mahdollisimman oikean tulkinnan. Haastateltavan omat kokemukset välittyvät puheen, eleiden ja ilmeiden kautta. Hermeneuttinen tutkimus kohdistuu siis ihmisten väliseen vuorovaikutukseen. (Aaltola & Valli 2007, 31–32.)

5 TUTKIMUKSEN SUORITTAMINEN

Tutkimuksemme on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus, koska tutkimuksemme kohteena ovat lastentarhanopettajat ja heidän henkilökohtaiset kertomuksensa, tarinansa ja merkityksensä ovat ainutlaatuisia. Näitä ei ole mahdollista mitata määrällisen tutkimuksen keinoin. Tästä syystä johtuen laadullisessa tutkimuksessa käytetään metodina esimerkiksi teemahaastattelua, jota myös me käytämme opinnäytetyössämme aineistonkeruumenetelmänä. Tutkimuksessamme haastateltavien näkökulmat ja omakohtaiset kokemukset pääsevät esiin. Tyypillistä laadulliselle tutkimukselle on myös se, että tutkimussuunnitelma voi muuttua tutkimuksen edetessä eli tutkimuksen toteutus on joustavaa. Näin kävi myös meidän opinnäytetyöllemme suunnitelmavaiheessa eli aiheemme muuttui suunnitelman edetessä, josta kerromme enemmän pohdinnassa. (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 2013, 164; Kylmä & Juvakka 2007, 16.)

Laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on kuvata todellista elämää, joka on moninainen. Laadullisessa tutkimuksessa tulee tarkastella tutkimuksen kohdetta eli meidän tutkimuksessamme lastentarhanopettajia, mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Meidän työssämme kokonaisvaltaisuus tarkoittaa sitä, että lastentarhanopettajat voivat kertoa avoimesti kokemuksistaan ja tunteistaan aiheeseen liittyen. (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 2013, 161–164.)

5.1 Teemahaastattelu tutkimusmenetelmänä

Valitsimme tutkimuksemme aineistonkeruumenetelmäksi puolistrukturoidun haastattelun eli teemahaastattelun, koska se sopii meidän tutkimustarkoitukseemme. Haastattelu oli tarkoituksenmukainen, koska tutkimuksemme aihe tuotti osittain monitahoisia vastauksia. Haastattelututkimuksen etuna kvalitatiivisessa tutkimuksessa on se, että haastattelutilanteessa aineiston keruuta voidaan säädellä tilanteen edellyttämällä tavalla ja tilanteen muuttuessa. Haastattelututkimuksen hyöty verrattuna muihin aineistonkeruumenetelmiin esimerkiksi

postikyselyyn, on se, että vastauksia on helpompi tulkita. (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 2013, 205; Sarajärvi & Tuomi 2012, 75.)

Teemahaastattelua käytetään paljon kasvatustieteellisissä tutkimuksissa, koska se vastaa kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohtaan todellisen elämän kuvaamiseen hyvin (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 2013, 161). Teemahaastattelulla tutkijalla on mahdollisuus tuoda tutkittavien oma ääni ja kokemukset paremmin kuuluviin. Teemahaastattelussa korostuu haastateltavien tulkinnat ja heidän antamansa merkitykset tutkittavasta ilmiöstä. Merkitykset syntyvät haastattelijan ja haastateltavan välisessä vuorovaikutuksessa. (Hirsjärvi 2008, 34–36, 47–48.)

5.2 Tutkimuksen kohderyhmä ja aineiston keruu

Teemahaastattelumme perustuivat valitsemiemme teemojen varaan, jotka pohjautuivat tutkimuksen viitekehykseen. Teemamme olivat monikulttuurisen lapsen oman äidinkielen vahvistaminen, oman kulttuurisen identiteetin vahvistaminen, suomen kielen oppimisen tukeminen, suomalaisen yhteiskuntaan kotoutumisen tukeminen ja perhe osana kotoutumista. Teemahaastattelun runko on liitteenä tutkimussuunnitelman lopussa.

Lähetimme sähköpostiviestejä eri päiväkodeille Oulussa ja tutkimukseemme mukaan halunneiden päiväkotien johtajat ottivat meihin yhteyttä. Päiväkodeissa oli keskusteltu siitä, ketkä lastentarhanopettajista haluavat osallistua tutkimukseemme vapaaehtoisesti. Me keräsimme ennen haastatteluja luvat tutkimukseen osallistumisesta näiltä lastentarhanopettajilta. Säilyttääksemme lastentarhanopettajien anonymiteetit emme paljastaneet heidän nimiään, emmekä päiväkoteja, joissa he työskentelevät.

Teimme yksilöhaastattelut päiväkodeissa viidelle lastentarhanopettajalle, jotka vapaaehtoisesti lupautuivat haastateltaviksi. Ennen varsinaisia haastatteluja teimme yhden esihaastattelun lastentarhanopettajalle, jossa testasimme haastattelukysymyksiämme ja muutimme niitä hieman. Esihaastattelun aineistoa emme käyttäneet tutkimukseemme, vaan se oli ainoastaan

kysymystemme testaamiseen. Haastatteluissa meidän oli mahdollista esittää lisäkysymyksiä tarvittaessa lisätiedon saamiseksi. Tästä johtuen meidän ei tarvinnut järjestää uusia haastatteluja jälkikäteen lisätiedon saamiseksi. Käytimme harkinnanvaraista otantaa haastateltavien valitsemiseksi tutkimukseemme, mikä tarkoittaa sitä, että valitsimme haastateltavat sillä perusteella, että he tiesivät tutkimuksen aiheesta mahdollisimman paljon ja heillä oli myös käytännön kokemusta (Tuomi & Sarajärvi 2012, 85–86). Haastateltaessamme saturaatiota ei kaikkien teemojen osalta tullut, joten päädyimme haastattelemaan kaikkia viittä lastentarhanopettajaa. Kylläntyminen eli saturaatio tarkoittaa sitä, että teoreettisesti merkittävään tulokseen tarvitaan vain tietty määrä aineistoa. Aineisto on tällöin riittävä tutkimuksen kannalta. (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 2013, 182.)

Sovimme haastattelun ajankohdan sähköpostitse päiväkotien kanssa. Lähetimme haastattelun kysymykset haastateltaville etukäteen sähköpostitse noin viikkoa ennen sovittua haastattelu-aikaa. Haastattelu-ympäristöksi valikoituivat päiväkodin toimistohuoneet, jotka olivat päiväkodissa sillä hetkellä vapaana. Välillä haastattelu-ympäristöt olivat hieman äänekkäitä johtuen lasten ja toimistokoneiden aiheuttamista äänistä. Teimme yksilohaastattelut eli haastattelimme yksitellen jokaista tutkimukseemme osallistuvaa lastentarhanopettajaa ja dokumentoimme haastattelut nauhoittamalla. Haastattelut kestivät esihaastattelu mukaan lukien yhteensä 210 minuuttia ja litteroitua aineistoa tuli yhteensä 45 sivua.

5.3 Aineiston analysointi

Analysoimme opinnäytetyömme teoriaohjaavaa analysointia käyttäen. Teoriaohjaavassa analyysissä on kytkentöjä teoriaan, mutta ne eivät suoraan pohjautu siihen vaan teoria voi auttaa analyysin tekemisessä. Teoriaohjaavassa analyysissä teoreettiset käsitteet tuodaan valmiina eli ovat jo tiedettyjä aikaisempien tutkimusten pohjalta. Teoriaohjaavassa analyysissä päättelyn logiikka on abduktiivinen eli meidän tuli aloittelevina tutkijoina yhdistellä sekä valmista teoriaa että haastatteluista saamaa aineistoa. Tällaisen ajatteluprosessin tuloksena saattaa syntyä uutta tietoa tutkimuksen aiheesta. (Sarajärvi & Tuomi 2009, 96–113.)

Teoriaohjaavan analyysin vaiheet ovat: 1) aineiston redusointi eli pelkistäminen, 2) Aineiston klusterointi eli ryhmittely ja 3) Abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen. Redusoinnissa litteroitu haastatteluaineisto pelkistetään eli aineistosta poistetaan tutkimukselle epäolennaiset asiat. Tämä voi tarkoittaa aineiston tiivistämistä tai pilkkomista osiin. Tutkimustehtävän mukaisesti aineistoa yksinkertaistetaan tai koodataan olennaiset ilmaukset. Sisällönanalyysissa tulee määrittää ennen varsinaista analysointia analyysiyksikkö. Analyysiyksikkö voi olla yksittäinen sana, lauseen osa tai ajatuskokonaisuus. Tutkimusaineiston laatu ja tutkimustehtävä ohjaavat analyysiyksikön määrittämistä. (Sarajärvi & Tuomi 2009, 96–113.)

TAULUKKO 1. Esimerkki aineiston redusoinnista.

ALKUPERÄINEN ILMAUS	PELKISTETTY ILMAUS
Kotoutuminen tulee luonnostaan tässä päivän mittaan	Kotoutuminen tapahtuu päiväkodin arjessa
Yritetään selvittää, mitä ruokaa saa syyä ja saako osallistua pikkukirkkoihin ja muita	Kulttuurierojen huomioiminen
No sitten siis asioita nimetään	Asioiden nimeäminen

Aineiston ryhmittelyssä eli klusteroinnissa aineiston alkuperäiset ilmaukset käydään läpi huolellisesti. Aineistosta etsitään eroavaisuuksia ja/tai samankaltaisuuksia kuvaavia käsitteitä. Samaa asiaa ilmentävät käsitteet ryhmitellään ja nimetään omaksi luokakseen. Tällä tavalla tutkimuksen aineisto tiivistyy, kun yksittäiset käsitteet sisällytetään isommiksi, yleisimmiksi kokonaisuuksiksi. Olennaista klusteroinnissa on luoda pohja tutkimuksen perusrakenteelle sekä tehdä alustavia kuvauksia tutkittavasta ilmiöstä. (Sarajärvi & Tuomi 2009, 96–113.)

TAULUKKO 2. Esimerkki aineiston klusteroinnista.

PELKISTETTY ILMAUS	ALALUOKKA
Päiväkoti ei voi ottaa vastuuta koko perheen kotoutumisen tukemisesta	Koko perheen kotoutumisen tukeminen
Ohjaaminen muiden palveluiden piiriin	
Perheiden kokonaisvaltainen tukeminen	
Päiväkoti usein alussa ainoa kontakti suomalaisiin	
Paperiasioissa auttaminen	

Abstrahoinnissa eli käsitteellistämässä aineistosta erotetaan tutkimukselle olennainen tieto, jonka perusteella muodostetaan teoreettisia käsitteitä. Abstrahoinnissa jatketaan luokittelua, jotta on mahdollista muodostaa lisää teoreettisia käsitteitä ja johtopäätöksiä. Johtopäätöksiä tehdessämme meidän tutkijoina tulee pyrkiä ymmärtämään, mitä aineistosta esille nousevat asiat merkitsevät haastateltaville. Tavoitteenamme on ymmärtää haastateltavien omat näkökulmat kaikissa analyysin vaiheissa. (Sarajärvi & Tuomi 2009, 96–113.)

TAULUKKO 3. Esimerkki aineiston abstrahoinnista.

ALALUOKKA	YLÄLUOKKA	PÄÄLUOKKA	YHDISTÄVÄ LUOKKA
Asioiden nimeäminen	Suomen kielen	Suomen kielen	Monikulttuurisen lapsen

Rutiinit tukevat suomen kielen oppimista	oppiminen arjessa	oppimisen tukeminen	kotoutumisen tukeminen päiväkodissa
Lorut ja sadut suomen kielen oppimisen tukena			
Suomen kielen oppiminen tulisi olla mahdollisimman monipuolista	Suomi toisena kielenä-opetus		
Suomi toisena kielenä-opetusta säännöllisesti			
Kilikerho pienryhmäopetusta			

Luimme laajan aineistomme huolellisesti läpi useaan kertaan ja sen jälkeen kävimme haastattelut läpi lause lauseelta. Päädyimme valitsemaan analyysiyksiköksi lauseen, koska huomasimme lukuvaiheessa, että jo yksittäisistä lauseista tuli esille tutkimustehtävämme ja tutkimuskysymyksemme kannalta olennaisia asioita. Poistimme aineistosta tutkimustehtävälle epäolennaiset lauseet ja tämän jälkeen muutimme jäljelle jääneet lauseet pelkistettyihin ilmauksiin. Lauseiden pelkistäminen oli välillä haasteellista, ja jouduimmekin tarkistamaan joidenkin lauseiden asiayhteyden litteroiduista haastatteluista, jotta lauseiden alkuperäinen sisältö ei muuttuisi. Tehtyämme pelkistetyt ilmaukset kävimme aineiston läpi etsimällä samankaltaisuuksia näistä pelkistetyistä ilmauksista. Osasta pelkistetyistä ilmauksista muodostui alaluokat helposti, mutta joitakin ilmauksia jouduimme miettimään enemmän saadaksemme muodostettua niistä alaluokat.

Jatkoimme aineiston luokittelua niin, että aihepiiriltään samankaltaisista alaluokista muodostimme yläluokat ja siitä edelleen pääluokiksi, jotka olivat tutkimuksemme teemat. Yhdistävä luokka oli meidän tutkimustehtävämme, joka on monikulttuuristen lasten kotoutumisen tukeminen päiväkodissa.

6 TULOKSET

Kirjoitimme tutkimuksemme tulokset teemoittain ja käyttäen apuna sekä alkuperäisiä ilmauksia että taulukkoa aineiston analyysistä. Tämä auttoi meitä löytämään tärkeimmät asiat sekä syvällisempää tietoa aineistosta. Alkuperäiset ilmaukset on kursivoitu ja ne ovat lainausmerkeissä. Olemme laittaneet teemaan liittyvän alkuperäisen ilmauksen kappaleen loppuun syventämään aihetta.

6.1 Suomalaiseen yhteiskuntaan kotoutumisen tukeminen

Lastentarhanopettajat kokivat, että lapsen kotoutuminen tapahtuu päiväkodin arjessa luonnostaan. Kotoutuminen nähdään suomalaiseen kulttuurin ja tapojen opetteluna, jota päiväkodissa toteutetaan suomalaistenkin lasten kanssa. Heidän mielestään myös lapsen kotoutumista tuetaan jo sillä, että vanhemmat tuovat hänet päivähoitoon. Lapsi osallistuu kaikkeen päiväkodin toimintaan ja saa tukea kotoutumiseen vertaisryhmältä eli toisilta päiväkodin lapsilta.

”Kotoutuminen tulee luonnostaan tässä päivän mittaan.”

Kävi ilmi, että monikulttuuristen lasten kaverisuhteet suomalaisiin lapsiin muodostuvat hyvin luonnollisesti, eikä kaverisuhteiden edistämiseen ole juuri tarvetta. Kuitenkin, jos tällaista tarvetta ilmenee, tukee lastentarhanopettaja kaverisuhteiden muodostumista menemällä mukaan leikkiin lasten kanssa. Lastentarhanopettajat painottivat, että monikulttuurinen lapsi on lapsi muiden lapsien joukossa eli kaikki päiväkodin lapset ovat tasavertaisia keskenään.

”Kaverisuhteet oikeestaan tulee niin luontevasti. Niitä ei tarvitse edistää sen kummemmin.”

Oulun kaupungissa päiväkodissa olevalla lapselle ei tehdä erillistä kotoutumissuunnitelmaa, vaan se sisällytetään lapsen omaan varhaiskasvatussuunnitelmaan. Päiväkodin käytännöissä oli

vaihtelevuutta siltä osin, mitä lapsen varhaiskasvatussuunnitelma sisälsi kotoutumisen osalta. Osa lastentarhanopettajista kertoi, että varhaiskasvatussuunnitelmaan on kirjattu lapsen äidinkieli, uskonto ja kulttuuriset erityispiirteet ja osa kertoi, että heillä varhaiskasvatussuunnitelmassa ei korosteta lapsen monikulttuurista taustaa. Kuitenkin yksi tärkeimmistä asioista kotoutumisen osalta varhaiskasvatussuunnitelmassa on painottaa suomen kielen opetusta. Suomi toisena kielenä- suunnitelma on liitettyä lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Myös oman äidinkielen säilyttämisen tärkeys on kirjattu päiväkotien varhaiskasvatussuunnitelmiin.

”Vasussa kysytään äidinkieli, uskonto ja kulttuuriin liittyviä piirteitä, jotka meidän täytyy ottaa täällä huomioon.”

6.2 Oman kulttuurisen identiteetin tukeminen

Kuten aiemmin jo kirjoitimme, lapsen kulttuuriset erityispiirteet ja uskonto otetaan huomioon lapsen omassa varhaiskasvatussuunnitelmassa. Lapsen kulttuuria kunnioitetaan, mutta päiväkoti ei voi joustaa liikaa omista toimintatavoistaan. Ruokavalioasiat on helppo ottaa huomioon, koska monilla päiväkodin lapsilla on ruokavaliorajoitteita. Lastentarhanopettajat kertoivat, että joskus kulttuurierojen huomioiminen on haasteellista. Erityisesti tämä on näkynyt koko päiväkodin juhlia suunnitellessa, kun on mietitty, millaista ohjelmaa ja musiikkia juhlissa voi olla. Päiväkodeissa onkin päädytty siihen, että vanhemmille kerrotaan etukäteen, millainen juhla on ja he saavat itse päättää osallistumisestaan tapahtumaan.

”Huomioidaan kulttuuri sillä tavalla, että se saa olla oma ittensä ja eikä se oikeestaan se kulttuuri täällä meitä mitenkään rajoita mitään tekemään.”

Lapsen uskontoon liittyviä asioita ei ole vaikeaa ottaa huomioon, koska vanhempien kanssa keskustellaan lapsen uskonnosta ja siihen liittyvistä asioista, jotka päiväkodissa pitää huomioida. Varhaiskasvatussuunnitelmaa tehdessä sovitaan vanhempien kanssa, saako lapsi osallistua

pikkukirkkoon ja muihin kristillisiin tapahtumiin. Jos lapsi ei saa osallistua niihin, hänelle on järjestetty muuta ohjelmaa tapahtuman ajaksi. Yleensä vaihtoehtoinen ohjelma on hyvin vapaamuotoista, esimerkiksi vapaata leikkiä aikuisen seurassa. Osa lastentarhanopettajista painottikin, että kristilliset tuokiot päiväkotikäisille lapsille ovat kestoaltaan niin lyhyitä, että siinä ajassa ei tarvitse järjestää erityistä ohjelmaa. Toisaalta päiväkodissa kristillinen sanoma on jäänyt pois joulun- ja kevätjuhlista, jolloin eri uskontotouastaiset lapset voivat osallistua niihin. Kuitenkin osa monikulttuurisista lapsista osallistuu kristillisiin juhliin.

”Tuo uskonto on helpompi ottaa tai yksinkertaisempi, se kuka saa osallistua pikkukirkkoon, osallistuu ja kuka ei osallistu, he ei osallistu.”

Osa lastentarhanopettajista nosti esiin kotikielen avustajat tärkeänä osana lapsen kulttuurisen identiteetin tukemisessa, vaikka heidän ensisijaisena tehtävänä on vahvistaa lapsen omaa äidinkieltä. He kokivat, että heillä itsellään ei ole riittävästi tuntemusta lapsen kulttuurista, jotta pystyisivät sitä tukemaan riittävästi. Kuitenkin hyvin tärkeänä keinona lapsen oman kulttuurisen identiteetin vahvistamisessa koettiin se, että huomioidaan, mitä lapsi kertoo omasta kulttuuristaan. Kotikielen avustaja on samasta kulttuurista kuin lapsi ja usein vanhempien lisäksi ainut linkki omaan kulttuuriin.

”Kotikielen avustaja tulee omasta kulttuurista ja pystyy paremmin tavallaan vastaamaan kulttuurisen identiteetin vahvistamiseen.”

Päiväkodeissa on järjestetty monikulttuurisia teemapäiviä ja – juhliä, joihin on kutsuttu lasten vanhempia kertomaan omasta kulttuuristaan ja heillä on mahdollisuus esittää omaan kulttuuriin liittyvää ohjelmaa, josta esimerkkinä afrikkalainen teemapäivä, jolloin myös henkilökunta pukeutui afrikkalaisiin asuihin.

6.3 Oman äidinkielen vahvistaminen

Kuten lapsen kulttuurisen identiteetin tukemisen, koettiin myös lapsen oman äidinkielen vahvistaminen haasteelliseksi. Tämä johtuu luonnollisesti siitä syystä, että lapsen äidinkieltä ei osata päiväkodissa. Osa lastentarhanopettajista kertoi kannustavansa lasta puhumaan tai laulamaan jotain omalla äidinkielellään, mutta lapset usein arastelevat oman äidinkielen puhumista suomenkielisten lasten kuullen. Poikkeava näkökulma oli, että samaa kieltä puhuvat monikulttuuriset lapset puhuvat keskenään leikeissään suomea oman äidinkielen sijaan. Lasta kannustetaan puhumaan kavereiden kanssa omaa äidinkieltä, eikä sitä tarvitse hävetä.

”Saatetaan pyytää, että esittäis laulun omalla kielellä, mutta siitä ei myöskään halua tehdä hirveen isoa numeroa, niinku ahistas sitä lasta.”

Kotikielen avustajat koettiin myös lapsen äidinkielen vahvistamisessa tärkeäksi. Päiväkodilla ei ole materiaalia lapsen omalla äidinkielellä, vaan ne ovat kotikielen avustajan vastuulla. Kotikielen avustaja tukee lapsen äidinkielen kehitystä pelaamalla, leikkimällä ja keskustelemalla lapsen kanssa ja vierailee päiväkodissa säännöllisesti. Kotikielen avustajat tukevat lapsen äidinkieltä riippumatta lapsen iästä eli kotikielen avustaja vierailee myös pienten, vasta puhumaan opettelevien lasten päiväkotiryhmässä. Kotikielen avustajat eivät ole varsinaisesti kielenopettajia, eivätkä opeta lapselle kieltä, vaan oppiminen tapahtuu arjessa leikin kautta. Valitettavana koettiin, että kaikille kielille ja kulttuuriryhmille ei ollut saatavana kotikielen avustajaa Oulussa. Lisäksi selvisi, että päiväkodissa oli ollut samankielisiä työharjoittelijoita, jotka koettiin tärkeänä osana lapsen oman äidinkielen oppimista. Vastuu lapsen äidinkielen kehittymisestä ja säilyttämisestä on kuitenkin vanhemmilla ja heitä kannustetaan puhumaan äidinkieltään lapsille, koska se on lapsen tunnekieli, joka toimii pohjana lapsen suomen kielen oppimiselle.

6.4 Suomen kielen oppimisen tukeminen

Lapsen suomen kielen oppiminen ja sen tukeminen tapahtuu luonnollisesti päiväkodin arjessa. Lastentarhanopettajat painottivat myös vertaisryhmän eli samanikäisten lasten merkitystä monikulttuurisen lapsen suomen kielen oppimisessa.

”Siellä koko ajan tulee sitä kielikylypyä, joko aikuisen ohjaamana tai tulee sitten ihan lasten leikeissä.”

Monikulttuuristen lasten suomen kielen oppiminen tapahtuu päiväkodin arjessa. Lastentarhanopettajat kokivat, että asioiden nimeäminen ja sanoittaminen on tärkeää lapsen suomen kielen oppimisessa. Arjessa asioiden sanoittamista tehdään koko ajan ja huomaamattomasti. Asioiden sanoittaminen nähtiin tarpeelliseksi kaiken ikäisille lapsille. Päiväkodeissa käytettiin paljon loruja, satuja ja lauluja suomen kielen oppimisen tukena. Myös kuvitettu päivärytmi ja muut rutiinit tukevat suomen kielen oppimista, sillä niissä toistetaan usein samoja sanoja, esimerkiksi pukeutumistilanteissa nimetään vaatteita. Vertaisryhmän ja päiväkodin henkilökunnan mallina olemisen merkitys kielen oppimisessa nähtiin tärkeänä. Lastentarhanopettajat sanoivat, että omaan puheen selkeyteen tulee kiinnittää enemmän huomiota. Asioiden nimeämisessä käytetään yleensä kirjakieltä, mutta puheessa murre tulee esille. Kasvatushenkilökunnan tuleekin näyttää hyvää esimerkkiä suomen kielessä, jotta lapsi oppii sen mahdollisimman hyvin.

”Asioita nimetään koko ajan, kun tehdään jotain, esimerkiksi katsotaan kirjoja ja kysellään, että mikä tämä on. Kirjojen, leikkien ja laulujen avulla.”

Lapsen kehuminen ja kannustaminen nähtiin tärkeänä. Lapsen puhetta korjataan mahdollisimman huomaamattomasti sanomalla asia oikein. Jos lapsi ei löydä oikeaa sanaa, yritetään se löytää yhdessä aikuisen kanssa. Aikuinen ei anna sanaa suoraan, vaan on tärkeää yrittää itse. Tuli esille, että yleensä lapset ovat olleet todella innokkaita oppimaan suomen kieltä.

Aivan pienten lasten kielellisiin virheisiin ei kuitenkaan tarvitse puuttua niin herkästi kuin isompien.

Kili-kerho eli kieli- ja liikuntakerhoa käytettiin molemmissa päiväkodeissa suomi toisena kielenä-opetuksen menetelmänä. Kerhoa pidettiin säännöllisesti ja sitä varten on valmis opas lastentarhanopettajille. Oppaassa on tarkka struktuuri, jota voi halutessaan noudattaa, mutta muutakin materiaalia voi käyttää. Kili-kerho voi olla vapaamuotoinen ja lapsilla on mahdollisuus vaikuttaa tuokioiden sisältöön. Lastentarhanopettajien lisäksi kili-kerhoa voi ohjata joku toinen varhaiskasvatushenkilökunnasta. Tärkeää olisikin, että kynnystä sen pitämiseen ei olisi. Kili-kerho on pienryhmäopetusta, ja kaikille lapsille riippumatta kielen kehityksen tasosta, annetaan mahdollisuus yrittää. Innokas lapsi voidaan ottaa myös niin sanotusti apuopettajaksi tuokioiden ajaksi, jolloin hän saa vahvistusta itsetunnon.

”Kili-kerhossa on tullut sellaisia asioita, joista lapset tykkää. Niitä ollaan otettu sitten useammalla kerralla ja sitten on syvennetty ja laajennettu sitä aihepiiriä aina seuraavalla kerralla.”

Lastentarhanopettajien kokemuksen mukaan siinä vaiheessa, kun lapsella havaitaan lisätuen tarvetta suomen kielen eri osa-alueilla, häntä pyritään tukemaan yksilöllisemmin. Kuitenkin lastentarhanopettajien resurssit eivät aina riitä yksilöllisen tuen antamiseen. He sanoivat, että kiertävään erityislastentarhanopettajaan voi ottaa yhteyttä ja hän käy päiväkodeissa säännöllisesti. Puheterapeuttiin otetaan yleensä yhteys kiertävän erityislastentarhanopettajan vierailun jälkeen, jos hän havaitsee lapsen suomen kielen oppimisessa haasteita. Vanhemmat voivat kuitenkin itse halutessaan ottaa yhteyttä puheterapeuttiin, jos heillä herää huoli lapsen kotikielen ja mahdollisesti suomen kielen oppimisesta. Lastentarhanopettajat sanoivatkin, että ennen puheterapeutin konsultointia, tulee selvittää, millä tasolla lapsen kotikieli on, vanhempien ja mahdollisen kotikielen avustajan kautta. Osa myös kertoi, että lisätuen saaminen on välillä hankalaa ja sen saaminen tulisi olla helpompaa. Toisessa päiväkodissa lapsen suomen kielen tason seurantaan käytettiin Kielireppu-menetelmän tehtäviä, joita lapsi tekee yhdessä päiväkodin aikuisen kanssa.

”Et jos on lisätuen tarvetta, kyllä meidän resurssit on semmoset, et me ei varsinaisesti pystytä sitä lisätukea antamaan paljoakaan.”

6.5 Perhe osana kotoutumista

Monikulttuurinen kasvatuskumppanuus koettiin haastavammaksi kuin kasvatuskumppanuus suomalaisten vanhempien kanssa. Oman haasteensa tuo yhteisen kielen puute, mutta myös kulttuurilliset erot aiheuttavat joskus näkemyseroja lapsen asioissa. Mahdollisista näkemyseroista keskustellaan ja tehdään kompromissi. Kuitenkin lastentarhanopettajat sanoivat, että päiväkotiei voi joustaa omista säännöistään ja toimintavoistaan liikaa, koska valtakunnalliset lait ja asetukset ohjaavat päiväkodin toimintaa. Esimerkkinä vanhempien ja päiväkodin näkemyseroista on fyysinen kurittaminen, jota muutamassa perheessä oli esiintynyt. Päiväkodin oli pitänyt puuttua asiaan ja he olivat perustelleet asian perheelle.

”Kasvatuskumppanuus eroaa ja toteutetaan eri tavalla, eihän meillä ole välttämättä sitä yhteistä kieltä.”

Kävi ilmi, että yhteistyö ja kasvatuskumppanuus perheiden kanssa on ollut hyvää. Tärkeää on molemminpuolinen kunnioitus ja yhteen toimimista lapsen parhaaksi. Toimiva kasvatuskumppanuus helpottaa lapsen kotoutumista suomalaiseen päiväkotiin ja sitä kautta yhteiskuntaan. Hyvänä esimerkkinä toimivasta kasvatuskumppanuudesta on lastentarhanopettajien tekemät vierailut lapsen kotiin, kun lapsi aloittaa päivähoidon. Kotivierailulla tehdään lapsen varhaiskasvatussuunnitelma yhdessä vanhempien kanssa ja tämä tukee kasvatuskumppanuutta.

Kuten jo aiemmin kirjoitimme, yhteisen kielen puute koettiin haastavaksi perheiden kanssa toimiessa. Tulkki on mahdollista saada vain ennalta sovittuihin tapaamisiin, esimerkiksi varhaiskasvatussuunnitelman tekemiseen yhdessä vanhempien kanssa. Arjen tilanteista lastentarhanopettajat joutuvat selviytymään ilman tulkin apua. Kommunikointikielenä käytetään

pääasiassa suomea, mutta tarvittaessa myös englantia. Kotiin meneviin tiedotteisiin laitetaan usein kuvia selkeyttämään viestiä ja osa päiväkodin kirjeistä on käännetty toiselle kielelle OmaOulu-palvelussa. Toisen päiväkodin ulkomaalaiset harjoittelijat ovat välittäneet viestejä vanhemmille.

”Tulkki on mukana vain vasu-keskusteluissa. Ei tämmöisessä normaalissa arjen kanssakäymisessä.”

Lastentarhanopettajat kokivat, että koko perheen kotoutumisen tukeminen ei voi olla heidän vastuullaan. Toisaalta osa heistä koki, että lapsen oleminen päivähoidossa tukee koko perheen kotoutumista. Huomattava osa lastentarhanopettajien ajasta vanhempien kanssa kuluu paperiasioissa auttamiseen. He auttavat parhaansa mukaan täyttämällä papereita ja antamalla puhelinnumeroita ja ohjaavat heitä myös muiden palveluiden piiriin. Lastentarhanopettajat auttavat perheitä paljon asioissa, jotka eivät kuulu heidän työhönsä, jotta perheet saavat hoidettua lapsen asioita. Tämä usein johtuu siitä, että päiväkotiki on ainoa läheisempi kontakti suomalaisiin.

”Mun mielestä me voidaan olla semmosia ihmisiä, jotka auttaa sut eteenpäin.”

Perheen vanhempien kanssakäymisen edistäminen suomalaisten perheiden kanssa koettiin vaikeaksi, koska perheiden kulttuurit ja uskonnot voivat erota suomalaisten perheiden kulttuureista ja uskonnoista suuresti. Näin ollen lastentarhanopettajat eivät ole lähteneet ehdottamaan kaverin luona kyläilyä. Päiväkodeilla oli järjestetty pihajuhlia, monikulttuurisuusjuhlia ja vanhempainiltoja, joissa perheiden esittelemine toisilleen oli helpompaa. Vanhempaintoimikuntaa oli yritetty perustaa, jotta perheet voisivat tutustua toisiinsa, mutta toimintaa ei saatu käynnistettyä. Päiväkodin sisäiset tapahtumat koettiin siis helpommaksi tavaksi edistää perheiden kanssakäyntiä keskenään.

"He haluais olla ihan varmoja siitä, mihin menee ja kun ei tunne suomalaisia perheitä niin eivät ole ainakaan vielä rohkaistuneet."

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksemme tarkoituksena on kuvailla, miten päiväkodissa tuetaan monikulttuuristen lasten kotoutumista lastentarhanopettajien näkökulmasta. Johtopäätöksissä käsittelemme tutkimuksemme tuloksia verraten niitä aikaisempiin ja muualla tehtyihin sosiaalialan opinnäytetöihin. Valitsimme työt ovat aihepiiriltään samankaltaisia meidän työme kanssa eli ne käsittelevät monikulttuurisia lapsia päivähoitossa varhaiskasvatushenkilökunnan näkökulmasta. Koska käytimme tutkimuksessamme teoriaohjaavaa analyysia, viittamme myös opinnäytetyöme tietoperustaan.

Monikulttuurisen lapsen kotoutuminen tapahtuu päiväkodin jokapäiväisessä arjessa eli leikkien, ruokailun, pukeutumistilanteiden, ulkoilun ja eri opetustuokioiden lomassa. Tämä tarkoittaa sitä, että kaikki arjen tilanteet tulee nähdä mahdollisuutena lapsen oppia uutta (Kivijärvi 2011, 250). Lähinnä kotoutuminen päiväkodin arjessa tarkoittaa suomalaisen kielen, kulttuurin ja tapojen opettelua. Lapsi on mukana kaikessa, mitä päiväkodissa tehdään ja hän saa myös vertaistukea oman ryhmänsä toisilta lapsilta. Hanna Ahtiainen on opinnäytetyössään, Maahanmuuttajalasten kotoutuminen Utunmäen päiväkotiin - Varhaiskasvattajien näkemyksiä (2011, 40–41), päätenyt samaan. Hän sai selville haastattellessaan, että monikulttuurisen lapsen kotouttaminen päiväkotiin tapahtuu toisten lasten ja muiden päiväkotiin liittyvien töiden ohella. Päiväkoti auttaa monikulttuurista lasta kotoutumaan tukemalla kielellistä kehitystä sekä muodostamaan kaverisuhteita päiväkodissa (Kivijärvi 2011, 246–249). Monikulttuuriselle lapselle suomalaisen päiväkodin arki voi olla vieras ja uusi asia. Outoja asioita ovat erityisesti kieli, tavat ja ruoka. Tästä johtuen turvallisen aikuisen läsnäolo on lapselle tärkeää, jotta hän sopeutuu päiväkotiin ja sen arkeen mahdollisimman nopeasti. Päiväkodin jokapäiväinen toiminta tulee suunnitella niin, että se tukee lapsen itsetuntoa, kehityksen eri osa-alueita, vuorovaikutusta, kielen kehitystä ja vertaissuhteita. Monikulttuurisen lapsen suomen kielen oppiminen on erityisen tärkeää ottaa huomioon toimintaa suunnitellessa. Työntekijän tulee tarkkailla lapsen reaktioita päiväkodissa ja

keskustella niistä tarpeen mukaan lapsen vanhempien kanssa. (Kivijärvi 2011, 250; Rätty 2002, 166)

Lapsen omaa kulttuurista identiteettiä arvostetaan päiväkodin arjessa. Lasta kuunnellaan ja otetaan huomioon, mitä hän kertoo omasta kulttuuristaan ja siitä ollaan kiinnostuneita. Lapsen oman äidinkielen säilyttäminen koettiin vaikeaksi toteuttaa. Lapsen äidinkielen ja kulttuurin säilyttämisen ensisijainen vastuu on vanhemmilla. Lapsi tarvitsee lisätukea kaksikielisen ja kaksikulttuurisen identiteetin säilyttämisessä. Lasta tulee rohkaista enemmän puhumaan omaa äidinkieltään, jotta lapsen tietoisuus omasta identiteetistä ei heikenny. Lapsi joutuu muuttaessaan toiseen maahan kokoamaan identiteettinsä uudelleen. Hänen täytyy muuttaa identiteettiään uuden maan kielen ja kulttuurin mukaan. (Talib 2002, 40–49.)

Meidän tutkimuksessamme selvisi, että päiväkodin arjessa asioiden ja esineiden sanoittaminen ja nimeäminen olivat yksi suurimmista keinoista tukea monikulttuurisen lapsen suomen kielen oppimista. Arjessa oli myös tärkeää, että päivärytmi oli kuvitettu, koska se myös tukee suomen kielen oppimista. Aikuisen ja muiden lasten esimerkki suomen kielessä on tärkeää, jotta monikulttuurisen lapsen suomen kieli kehittyisi. Päiväkodin henkilökunnan tulee kiinnittää huomiota puheensa yksinkertaisuuteen ja ohjeiden selkeyteen. Lisäksi päiväkodissa voidaan järjestää virallisempaa suomen toisena kielenä- opetusta. Sekä Chaouchen ja Grönlundin (2010, 36–40) että Ahtiaisen (2011, 44–45) tutkimuksissa mallioppiminen nähtiin tärkeänä osana suomen kielen ja suomalaisen kulttuurin oppimista. Monikulttuurisen lapsen voi olla vaikeaa ymmärtää lauseita, jotka ovat pitkiä ja monimutkaisia. Yksinkertaiset lauseet auttavat monikulttuurista lasta ymmärtämään ja puhumaan suomen kieltä paremmin. Asioiden nimeäminen ja sanoittaminen nähtiin tärkeänä osana suomen kielen opetusta päiväkodissa ja sen arjessa.

Lapsen monikulttuurista taustaa ei ole tarpeen korostaa päiväkodissa, vaan lapsia kohdellaan tasavertaisesti taustoista riippumatta. Tähän tulokseen päätyivät myös Chaouche ja Grönlund (2010, 30) opinnäytetyössään Monikulttuurisen lapsen kohtaaminen: lastentarhanopettajien

näkemyksiä ja kokemuksia. Heidän tutkimuksessaan selvisi, että lastentarhanopettajien mielestä ei ole tarpeen erottaa monikulttuurista päivähoitoa muusta päivähoitosta, vaan sitä tarjotaan kaikille lapsille tasavertaisesti. Lapsien taustoja ja kulttuureja ei korosteta päiväkodissa, mutta ne tulee kuitenkin huomioida.

Yhteistyö ja kasvatuskumppanuus monikulttuuristen perheiden kanssa koettiin tutkimuksessamme yleisesti onnistuneeksi. Yhteinen sävel ei tietenkään löydy hetkessä ja osaltaan tähän vaikuttaa sekä yhteisen kielen puuttuminen että yksilölliset ja kulttuuriset erot kuten olemme jo aiemmin teoreettisessa viitekehysessämme kertoneet. (STAKES 2005, 31–33.) Molemminpuolinen luottamus ja kunnioitus koettiin tärkeänä, sillä se edistää hyvän vuorovaikutussuhteen syntymistä. Tämä puolestaan vaikuttaa siihen, että lapsen asioista voidaan puhua avoimesti. Luottamuksen rakentumista edistää se, että vanhemmilla on mahdollisuus vaikuttaa lapsensa päivähoitoon ja se, että varhaiskasvattaja tuntee lapsen hyvin. Täytyy kuitenkin muistaa, että liialliseen yhteisymmärrykseen pyrkiminen saattaa peittää oikeat ristiriidat ja näkemuserot. Mahdolliset ristiriidat ja näkemuserot pyritään ratkaisemaan vanhempien kanssa keskustellen kuten suomalaistenkin perheiden kanssa. Perheiden ymmärtäminen ja kuunteleminen on kuitenkin tärkeää, mutta työntekijän täytyy kuitenkin muistaa, että varhaiskasvatusta ohjaavat lait, asetukset. Työskentelyä helpottaa myös se, että varhaiskasvattajalla on riittävästi tietoa lapsesta, perheestä ja heidän kulttuuritaustastaan. (Halme & Vataja 2011,71–78.) Lastentarhanopettajat auttavat perheitä myös ohjaamalla ja neuvomalla heitä yhteiskunnan palveluiden piiriin. Tämä johtuu tietysti siitä, että päiväkodin henkilökunta on varsinkin kotoutumisen alussa usein ainoa kontakti suomalaisiin. Lastentarhanopettajilla voi siis olla aika iso osa ja vastuu perheen kotoutumisessa varsinkin alkuvaiheessa. He ovat kuitenkin sitä mieltä, että koko perheen kotoutumisen tukeminen ei voi olla heidän harteillaan.

8 POHDINTA

Aloitimme opinnäytetyömme syksyllä 2011, jolloin valitsimme opinnäytetyömme aiheen. Aiheeksemme valikoitui varhaiskasvatus, erityinen tuki ja monikulttuurisuus. Kevään 2012 aikana aiheeksemme muotoutui lastentarhanopettajien kokemuksia monikulttuuristen lasten varhaisen tuen tarpeesta päiväkodissa. Aiheemme muuttui vielä, koska oli vaikeaa määritellä, mitä on monikulttuuristen lasten varhainen tuki.

Tutkimussuunnitelman tekeminen oli pitkä ja työläs prosessi. Aloitimme sen tekoa jo syksyllä 2012 ja saimme sen valmiiksi ja hyväksytyksi vasta huhtikuussa 2013. Aiheemme muuttui vielä tässä vaiheessa, koska huomasimme, että olemme kokemusten sijaan enemmän kiinnostuneita keinoista, joilla lastentarhanopettajat auttavat monikulttuurisia lapsia kotoutumisessa. Lopulliseksi aiheeksi muodostui opinnäytetyömme nykyinen aihe. Vaikeaksi tutkimussuunnitelman teon teki se, ettei meillä ollut kokemusta tieteellisen tekstin kirjoittamisesta. Meillä ei ollut riittävästi tietoa siitä, mitä suunnitelman täytyy sisältää. Tutkimuksen tekemistä käsittelevät opintojaksot olivat liian teoreettisia, emmekä osanneet hyödyntää opintojaksoilta saamaamme tietoa käytäntöön opinnäytetyön teossa. Huomasimme kuitenkin, että teoreettisen viitekehyksen kirjoittaminen suunnitelmavaiheessa helpotti haastattelun teemojen tekemistä ja raportin kirjoittamista, vaikka se veikin paljon aikaa. Saatuamme opettajilta luvan, haimme tutkimuslupaa Oulun kaupungilta. Saimme luvan nopeasti ja pääsimme sopimaan haastatteluajoja päiväkotien kanssa, joihin olimme olleet yhteydessä sähköpostitse ja puhelimitse tutkimussuunnitelman teon alusta asti. Yhteistyöpäiväkotien saaminen vaati meiltä useampia yhteydenottoja päiväkoteihin, mutta loppujen lopuksi haastateltavat löytyivät helposti.

Aineiston hankinnan teimme teemahaastatteluilla jokaiselle lastentarhanopettajalle erikseen toukokuun 2013 aikana. Teemahaastattelut osoittautuivat hyväksi aineistonkeruumenetelmäksi tutkimuksellemme. Aineiston hankkiminen oli tällä menetelmällä nopeaa ja tehokasta, sillä teimme kaikki haastattelut viikon aikana. Teemahaastattelu osoittautui hyväksi tavaksi saada

monipuolisia vastauksia, koska pystyimme haastattelutilanteessa tekemään tarkentavia kysymyksiä. Esihaastattelun teimme ennen varsinaisia haastatteluja. Se lisäsi tutkimuksemme luotettavuutta ja eettisyyttä, koska sen jälkeen tarkensimme teemoja ja teimme lisäkysymyksiä teemoihin liittyen. Esihaastattelun tekeminen helpotti varsinaisten haastatteluiden tekemistä. Haastatteluiden tekeminen helpottui alun jännityksen jälkeen ja mitä enemmän teimme haastatteluja, sitä enemmän saimme varmuutta niiden tekemiseen. Ensimmäisissä haastatteluissa roolimme eivät olleet selvät ja puhuimme osaksi päällekkäin. Myöhemmissä haastatteluissa roolimme jäsentyivät paremmin ja päälle puhumista ei enää esiintynyt.

Aikomuksena oli litteroida haastattelut kesän aikana, mutta olimme molemmat vuorotöissä koko kesän, joten litteroinnit jäivät syksyyn. Litterointi vei todella paljon aikaa, sillä litteroimme yhteensä kuusi haastattelua ja osa haastatteluista oli kestoiltaan pitkiä. Kuitenkin litterointi sujui pienen harjoittelun jälkeen hyvin. Litteroinnin jälkeen pääsimme tekemään analysointia. Aluksi meillä oli vaikeuksia ymmärtää, mitä analysoinnilta vaaditaan. Ensimmäinen analysointimme ei ollut tieteellisen tutkimuksen mukainen ja siitä saamamme tieto oli liian pinnallista. Saimme ohjaavilta opettajilta hyvää ohjausta analysoinnin tekemiseen ja sen tekeminen sujui mielestämme mutkattomasti. Opinnäytetyön ohjauksissa saimme opettajilta hyvää palautetta aineistomme laajuudesta ja se lisää tutkimuksemme monipuolisuutta ja luotettavuutta. Analysoinnin jälkeen kirjoitimme tutkimuksemme tuloksia ja johtopäätöksiä. Niiden kirjoittaminen oli mielenkiintoista, mutta tutkijan asemaan asettuminen oli välillä vaikeaa, koska meillä oli paljon mielipiteitä aineistosta, mutta emme saaneet tuoda niitä esille. Kuitenkin mitä enemmän kirjoitimme, sitä helpommalta se tuntui.

Opinnäytetyön tekeminen parityönä osoittautui meille sopivaksi tavaksi. Huomasimme, että yhdessä tehdessä tekstistä tulee laadukkaampaa ja sujuvampaa kuin yksin tehdessä. Tästä johtuen kokoonnuimme koululle tekemään opinnäytetyötä säännöllisesti. Aikataulujen sovittaminen oli paikoittain haastavaa, mutta molemminpuolinen joustaminen tarpeen mukaan helpotti työskentelyä.

Tutkimuksemme tavoitteena oli kuvailla monikulttuuristen lasten kotoutumisen tukemista varhaiskasvatuksessa. Tutkimustehtävänäimme oli saada tietoa, miten päiväkodissa tuetaan monikulttuuristen lasten kotoutumista. Mielestämme saimme hyvän kokonaiskuvan siitä, miten lasten kotoutumista tuetaan monikulttuuriseksi profiloituneissa oululaisissa päiväkodeissa. Tulos olisi voinut olla erilainen, jos olisimme haastatelleet lastentarhanopettajia päiväkodeissa, jotka eivät toiminnassa painota monikulttuurisuutta. Saimme selville, että suomalaiseen yhteiskuntaan kotoutumisen tukemisessa on tärkeää tukea lapsen suomen kielen oppimista. Ohjattujen tuokioiden sijaan oppiminen painottuu päiväkodin arkeen. Henkilökunnan tulee käyttää selkeää kieltä ja muiden lasten esimerkki suomen kielessä on tarpeellista. Meidän mielestämme suomen kielen opettamisesta ei saa tehdä liian monimutkaista. Lapsi oppii kieltä parhaiten leikin ja muun toiminnan ohessa luonnollisesti.

Keskeisenä asiana kotoutumisen tukemisessa nousi myös esiin lapsen oma varhaiskasvatussuunnitelma, johon on sisällytetty kotoutumissuunnitelma. Erillistä kotoutumissuunnitelmaa lapselle ei enää tehdä. Lapsen monikulttuurinen tausta huomioidaan, mutta sitä ei korosteta eli monikulttuurinen lapsi on tasavertainen muiden lasten kanssa päiväkodissa. Lapsen tuen tarpeet ja vahvuudet otetaan huomioon suunnitelmassa ja arjessa, kuten muidenkin lasten kohdalla. Tehdessämme tutkimuksen viitekehystä meille tuli monikulttuurisen lapsen varhaiskasvatuksesta sellainen kuva, että hänen kulttuurinen taustansa korostuu liikaa päiväkodin toiminnassa. Tämä tekee lapsista eriarvoisia keskenään. Tieto siitä, että monikulttuurinen lapsi on ennen kaikkea lapsi, helpottaa ja selkeyttää työskentelyä päiväkodissa, jossa on myös monikulttuurisia lapsia. Meidän ei tarvitse erotella lapsia kulttuuritaustansa takia toisista, vaan lapsi otetaan vastaan sellaisena kuin hän on.

Oman äidinkielen ja kulttuurisen identiteetin tukeminen päiväkodissa on haastavaa. Lastentarhanopettajilla ei ole tarvittavaa tietoa tukea kieltä ja kulttuuria, koska eivät ole kyseisen kulttuurin edustajia. Kotikielen avustajat nähtiin sekä lapsen oman äidinkielen että kulttuurisen identiteetin tärkeimpinä vahvistajina päiväkodissa. Kaikille kielille ei ole mahdollista saada avustajaa, joten pääasiallinen vastuu lapsen kielen ja kulttuurisen identiteetin vahvistamisessa

jää vanhemmille. Kiinnostuksen osoittaminen lapsen kulttuuriin ja kieleen nähtiin kuitenkin arvokkaana. Meistä on tärkeää näyttää lapselle, että hänen ei tarvitse hävetä omaa kulttuurillista ja kielellistä taustaansa. Monikulttuuriseen identiteettiin kasvaminen vaatii positiivista kannustusta ja hyväksyntää yhteisöltä ja yhteiskunnalta.

Tutkimuksessa kävi ilmi, että koko perheen kotoutumisen tukemista ei nähty päiväkodin tehtävänä, mutta lapsen kotoutuminen auttaa koko perhettä kotoutumaan suomalaiseen yhteiskuntaan. Päiväkodin henkilökunta auttaa perhettä lasta koskevista asioista ja tarvittaessa ohjaa heitä muiden palveluiden pariin. Lasten vanhemmat arvostavat päiväkotia ja pitävät sitä tärkeänä, koska siellä lapsi oppii suomen kieltä ja saa kavereita. Monikulttuurinen kasvatuskumppanuus nähtiin kuitenkin haasteellisempänä kuin kasvatuskumppanuus suomalaisten vanhempien kanssa. Haasteellisemmaksi sen tekee kieli- ja kulttuurierot. Meidän mielestämme monikulttuurista kasvatuskumppanuutta voidaan helpottaa lisäämällä päiväkodin henkilökunnan tietoisuutta muista kulttuureista. Kuitenkin ymmärryksen tulee olla molemminpuolista ja kompromisseja tulee osata tehdä.

Ammatillisena tavoitteenamme oli kehittää osaamistamme ja valmiuksiamme työskennellä monikulttuuristen lasten kanssa. Tavoitteenamme oli myös löytää keinoja, joilla voimme tukea lapsen sopeutumista ja kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Mielestämme saavutimme tavoitteemme. Saimme paljon meille uutta tietoa, kuinka toimia monikulttuurisen lapsen parhaaksi varhaiskasvatuksessa. Saimme paljon käytännön tietoa siitä, kuinka päiväkodissa tuetaan lapsen kotoutumista ja sen haasteista. Ennen tutkimuksen tekemistä meillä ei ollut tietoa siitä, miten suomi toisena kielenä- opetusta toteutetaan Oululaisissa päiväkodeissa, joten saimme arvokasta tietoa sen toteuttamiseen. Tulevina lastentarhanopettajina tämä on tärkeää, jotta voimme tukea lapsen suomen kielen oppimista. Suomen kielen oppiminen on keskeisin asia kotoutumisen kannalta, jotta lapsi pystyy tulevaisuudessa toimimaan yhteiskunnan täysivaltaisena jäsenenä. Tavoitteenamme oli myös oppia ottamaan huomioon eri kulttuuritaustaiset lapset. Meille kuitenkin selvisi, että lasten kulttuuritaustaa ei tulisi liikaa korostaa, jottei se leimaisi lasta negatiivisesti.

Päiväkodissa monikulttuurinen lapsi on ennen kaikkea lapsi muiden joukossa. Tämä meidänkin tulee ottaa huomioon.

Tavoitteenamme oli myös kehittää sosiaalialan eettistä osaamistamme ja asiakastyön osaamistamme. Opimme tutkimusta tehdessämme, että päiväkodissa jokainen lapsi on ainutkertainen. Lapsen monikulttuurinen tausta ei erota häntä muista päiväkodin lapsista, vaan jokaisella lapsella taustasta riippumatta on omat vahvuutensa ja tuen tarpeensa. Tätä varten tehdään lapselle oma varhaiskasvatussuunnitelma, jossa nämä lapsen yksilölliset piirteet voidaan ottaa huomioon. Lapsen tilanteen tuntemalla voimme ohjata ja tukea häntä arjessa sekä kasvun että kehityksen eri vaiheissa. Opimme tutkimusta tehdessämme, että lapsen huono-osaisuuden ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi päiväkodissa on tärkeää opettaa lapsille suomen kieltä. Hyvä suomen kielen taito helpottaa kouluun siirtymistä ja myöhemmin auttaa häntä täysivaltaiseksi suomalaisen yhteiskunnan jäseneksi. (Sosiaaliportti, hakupäivä 14.10.2012.)

Jatkotutkimusideoita meille tuli mieleen opinnäytetyötä tehtäessä useita. Yhtenä hyvänä tutkimuksen aiheena voisi olla monikulttuuristen lasten kotoutumisen tukeminen koulussa ja erityisesti perusopetukseen valmistavassa opetuksessa. Tutkimuksessa voidaan haastatella esimerkiksi valmistavan opetuksen luokanopettajia ja miten he tukevat lapsen kotoutumista suomalaiseen kouluun ja yhteiskuntaan. Toisena jatkotutkimusaiheena voitaisiin tehdä monikulttuuriseen varhaiskasvatukseen liittyvä tutkimus lasten näkökulmasta. Lasten näkökulmasta tehtyjä tutkimuksia on tehty vähemmän kuin aikuisten näkökulmasta. Tietenkin lasten näkökulmasta tutkimusta tehtäessä haasteeksi voi muodostua se, että aihe voi olla lapselle liian vaikeasti ymmärrettävä. Tutkimusta tehdessä tuleekin ottaa huomioon lapsen ikä ja kehitystaso ja valita tutkimustapa sen mukaan.

9 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS

Kaikessa tutkimustoiminnassa vältetään tekemästä virheitä, joten aina on arvioitava tehdyn tutkimuksen luotettavuutta. Koska laadullinen tutkimus ei ole vain yksi tutkimusperinne, löytyy luotettavuuden arvioimiseenkin monenlaisia eri tapoja ja käsityksiä, jotka eroavat toisistaan. Kuitenkin useimmissa tapauksissa luotettavuutta miettiessä voidaan tarkastella tutkimuksen eri osia: Tutkimuksen kohde ja tarkoitus, omat sitoumukseni tutkijana tutkimuksessa, aineiston keruu, tutkimuksen tiedonantajat, tutkija-tiedonantaja-suhde, tutkimuksen kesto, aineiston analyysi, tutkimuksen luotettavuus ja tutkimuksen raportointi. Tutkimusta tulee kuitenkin arvioida kokonaisuutena, jolloin koherenssi, eli sen sisäinen kokonaisuus painottuu. Edellä mainitut asiat voivat olla hyvin täytetty tutkimuksessa, mutta niiden täytyy myös olla hyvin suhteessa toisiinsa, jotta tutkimus olisi luotettava. (Sarajärvi & Tuomi 2009, 134–141.)

Tutkijan tulee myös antaa lukijoilleen uskottavan selityksen siitä, miten keräsi aineiston ja analysoi sen. Nämä asiat tulee kertoa tarkkaan, jotta tutkimustulokset olisi helpompi ymmärtää, ja jotta he voisivat arvioida tutkimuksen tuloksia. Riittävä määrä tietoa on, että jokainen edellä mainitsemastamme luettelon kohdasta löytyy raportista. Lisäksi tutkijan tulisi kiinnittää huomiota käyttämäänsä kieleen ja ilmausten laveuteen, koska raportin tulee olla selkeä kuvaus tutkittavasta ilmiöstä ja tutkimusprosessista. (Sarajärvi & Tuomi 2009, 134–141.)

Laadulliselle tutkimukselle on olemassa myös omat tutkimuksen luotettavuuskriteerit, joita ovat uskottavuus, vahvistettavuus, siirrettävyys sekä refleksiivisyys. Uskottavuudella tarkoitetaan itse tutkimuksen uskottavuutta, sen tulosten uskottavuutta ja niiden osoittamista tutkimuksessa. Tutkimukseen osallistujien näkökulman ymmärtäminen vaatii aikaa. Uskottavuutta voidaan vahvistaa palauttamalla tutkimustulokset tutkimukseen osallistujille ja pyytää heitä arvioimaan paikkansapitävyyttä. Vahvistettavuus koskee laadullisen tutkimuksen koko prosessia ja edellyttää sitä, että koko tutkimusprosessi kirjataan niin tarkasti, että toinen tutkija voi ymmärrettävästi seurata tutkimusprosessin etenemistä. Kirjoittaessa lopullista tutkimusraporttia, kannattaa

hyödyntää tutkimuksen tekemisestä tehtyjä muistiinpanoja. Laadullisessa tutkimuksessa korostuu tutkimuspäiväkirjan merkitys, sillä tutkimus pohjautuu usein avoimeen suunnitelmaan, joka saattaa muuttua ja tarkentua tutkimuksen edetessä. Kerätyn aineiston avulla on tarkoitus kuvailla miten olemme päätyneet tuloksiin ja johtopäätöksiin. Vahvistettavuutta voidaan pitää kuitenkin ongelmallisena käsitteenä, sillä laadullisessa tutkimuksessa toinen tutkija ei välttämättä päädy samaan tulkintaan vaikka aineisto olisi samanlainen alkuperäisen tutkimuksen kanssa. Laadullisessa tutkimuksessa on tärkeää tiedostaa, että todellisuuksia on useita ja erilaiset tulkinnat samasta tutkimuksesta voivat myös lisätä ymmärrystä tutkimuskohteesta. Refleksiivisyys vaatii meiltä tutkijoina tietoisuutta omista lähtökohdista tutkimuksen tekijöinä. Meidän on osattava arvioida, miten itse vaikutamme koko tutkimusprosessiin ja aineistoon. Nämä lähtökohdat tulee kuvata tarkasti tutkimusraporttiimme. Siirrettävyydellä puolestaan tarkoitetaan tutkimustulosten siirrettävyyttä muihin samantilaisiin tilanteisiin. Voimme vahvistaa tutkimuksen siirrettävyyttä kuvailemalla riittävästi tutkimukseen osallistujia (lastentarhanopettajat) ja ympäristöä (päiväkodit). Näin tutkimukseemme tutustuva lukija voi myös arvioida saamiemme tuloksien siirrettävyyttä. (Kylmä & Juvakka 2012, 128–129.)

Mielestämme kuvasimme tutkimuksemme vaiheet tarkasti ja ymmärrettävästi. Kuvasimme jokaisen analysointivaiheen eli redusoinnin, klusteroinnin ja abstrahoinnin mahdollisimman selkeästi. Tutkimuksemme teemat ja aineiston hankinnan olemme kirjoittaneet tarkasti, joten mielestämme toinen tutkija pystyy toistamaan tutkimuksemme. Kuitenkaan tutkimuksemme siirrettävyydestä emme voi olla varmoja, sillä sen suorittaminen toisessa päiväkodissa, eri lastentarhanopettajille voi tuottaa erilaisia vastauksia. Toisaalta tämä lisää tietoa tutkittavasta aiheesta eli monikulttuuristen lasten kotoutumisen tukemisesta päiväkodissa.

Emme kirjoittaneet tutkimusprosessimme etenemistä systemaattisesti muistiin ja tällä tavalla olisimme voineet parantaa tutkimuksemme vahvistettavuutta. Tutkimuksemme uskottavuutta lisää aineistomme laajuus. Pienemmässä aineistossa lastentarhanopettajien keinot tukea monikulttuurisen lapsen kotoutumista olisi saattanut jäädä suppeammaksi. Tutkimussuunnitelmavaiheessa tekemämme tarkat teemat auttoivat meitä saamaan monipuolisia

tuloksia. Lisäksi tutkimuksemme uskottavuutta lisää se, että teimme haastattelut kahteen eri päiväkotiin, joten saimme monipuolisia tuloksia tutkimuksemme teemoihin.

Aineiston analysointiin olisimme voineet valmistautua paremmin hakemalla siitä enemmän tietoa. Toisaalta teorian ja käytännön yhdistäminen analyysin teossa oli haastavaa, koska teoria analyysistä oli vaikealukuista. Tarvitsimme paljon ohjausta analysointiin ohjaavilta opettajilta ja ensimmäinen analyysimme ei ollut riittävä. Ensimmäinen analyysimme ei ollut tarpeeksi yksityiskohtainen ja käsitteli aihetta liian pintapuolisesti. Ensimmäinen analyysimme olikin oikeastaan tutustumista aineistoon ja kokonaiskuvan muodostamista. Teimme sen tarkastelemalla aineistoa ja poimimme vain asiat, jotka toistuivat aineistossa useasti. Ohjauksen jälkeen toisen analyysin tekeminen sujui helpommin. Kuitenkaan analyysin tekeminen kahteen kertaan ei mielestämme vähennä tutkimuksemme luotettavuutta, koska ensimmäisellä kerralla analysoidessamme tutustuimme aineistoon kokonaisuutena, vaan lisää sen uskottavuutta. Saimme molemmilla analyysikerroilla samoja tuloksia, mutta toinen analyysikerta syvensi niitä.

10 TUTKIMUKSEN EETTISYYS

Arvovapaus, objektiivisuus, kriittisyys, arvioitavuus ja luotettavuus ovat perinteisesti hyväksytyjä tutkimuksen kriteerejä. Hyvää tieteellistä käytäntöä ne eivät kuitenkaan riitä takaamaan. Tutkimuksen eettisyys on kokonaisuudessaan paljon laajempi ja vaativampi, kuin peruskriteerien täytyminen. (Pohjola 2007, 11.)

Eettisyys on otettava huomioon koko tutkimusprosessin ajan. Tutkijan täytyy ottaa huomioon, että jopa tutkimusaiheen valinta on eettinen kysymys. Tutkimuksen aihetta valitessa tulee miettiä, kenen ehdoilla tutkimuksen aihe valitaan, ja mistä syystä tutkimukseen ryhdytään. Nämä eettiset kysymykset saavat yleensä vastauksen tutkimuskysymyksessä ja -tehtävässä. Tutkimuksen jokaisessa vaiheessa olisi tärkeää muistaa, että on kunnioitettava tutkimuksessa mukana olevia ihmisiä ja heidän oikeuksiaan. Kunnioittamista on myös tutkimuksen näkökulman määrittäminen. On tärkeää valita tutkimuksen työnimi niin, että se ei loukkaa tutkittavaa ihmisryhmää. Tutkimusaihetta ei saa määrittää ongelmalähtöisesti, jottei tutkimus orientoidu kielteisesti sävyttyneenä. (Sarajärvi & Tuomi 2009, 129.) Me valitsimme tutkimusaiheemme oman kiinnostuksemme perusteella. Haluamme suuntautua varhaiskasvatukseen, joten aiheen valinta oli näin helppoa. Aiheemme muuttui myöhemmin hieman opettajien toiveesta, jotta aihe vastaisi paremmin työelämän ja sosiaalialan tutkimuksen vaatimuksiin. Mekin jouduimme miettimään aihetta valitessamme, miten nimittää maahanmuuttajataustaisia lapsia. Päädyimme monikulttuuriseen lapseen, koska se oli meidän mielestämme neutraali termi näille lapsille. Emme määrittäneet tutkimusaihetta ongelmalähtöisesti, joten tutkimustulokset eivät myöskään olleet negatiivisesti sävyttyneitä.

Aineiston hankinta on eettisesti kriittinen vaihe monen eri tekijän osalta. Tutkimusta tehtäessä on oltava rehellinen ja avoin. On informoitava kaikkia tutkimuksen osapuolia, ja kerättävä lupa tutkimukseen kaikilta tietojen todellisilta tuottajilta. Lisäksi tutkimuksessa mukana olevien henkilöiden anonymiteetit on säilytettävä. (Sarajärvi & Tuomi 2009, 129–133.)

Tutkimustulosten tulkitseminen on eettisesti vaativaa. Tutkija on tässä tutkimuksen vaiheessa riippuvainen aiemmista valinnoistaan. Tutkija ei voi ylittää tuloksissa sitä, mitä hän on huomannut suunnitellessaan ja toteuttaessaan tutkimusta. Puutteet ja virheet näissä edellä mainituissa vaiheissa voivat tulla vastaan vaikeuksina tulkita aineistoa. Omia asenteitaan ja yhteiskunnan vallitsevia arvoja tulee reflektoida ennen tutkimustulosten tulkitsemista, jotta niitä ei tulkita virheellisesti. Stereotypiat eivät ole tutkimuksen tuloksia vaan tiettyihin ryhmiin liitettyjä ennakkoasenteita. (Sarajärvi & Tuomi 2009, 129–133.) Tutkimussuunnitelman teko oli pitkä ja vaikea prosessi, mutta se helpotti suuresti aineiston hankintaa, analysointia ja raportin kirjoittamista. Mielestämme saavutimme ymmärryksen lastentarhanopettajien kokemuksista aineiston analyysissä.

On myös eettisesti tärkeää mainita kaikki muiden tutkijoiden osuudet tutkimuksessa. Aikaisempiin tutkimustuloksiin tulee viitata hyvin ja merkitä lähteet huolellisesti. Muiden kirjoittamaa ei saa väittää omaksi kirjoitukseksi, koska plagiointi on kaikkia eettisiä sääntöjä vastaan. Vastuu hyvään tieteelliseen käytäntöön on tutkimuksen tekijöillä tai tutkimusyksikön johtajalla. (Sarajärvi & Tuomi 2009, 129–133.) Tutkimusprosessin alussa meillä oli hankaluuksia lähteiden merkinnässä, mutta tarkoituksemme ei ollut kuitenkaan väittää toisen kirjoittamaa tekstiä omaksemme. Etsimme tietoa oikeanlaisesta lähteiden merkinnästä ja korjasimme virheet. Suoria lainauksia meillä ei ole teoreettisessa viitekehyksessä ja tutkimuksen tuloksissa olemme merkinneet lastentarhanopettajien sanomat kursivoiden ja lainausmerkeissä. Tutkimuksen johtopäätöksissä olemme selvästi merkinneet toisten tekemien tutkimusten tulokset ja viitanneet niihin selkeästi.

LÄHTEET

Aaltola, J. & Valli, R. 2007. Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Juva: WS Bookwell Oy.

Ahtiainen, H. 2011. Maahanmuuttajalasten kotoutuminen Utunmäen päiväkotiin – Varhaiskasvattajien näkemyksiä. Kymenlaakson Ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma.

Chaouche, M. & Grönlund, S. 2011. Monikulttuurisen lapsen kohtaaminen: Lastentarhanopettajien näkemyksiä ja kokemuksia. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma.

Halme, K. & Vataja, A. 2011. Monikulttuurinen varhaiskasvatus ja esiopetus. Hämeenlinna: Tammi.

Helsingin kaupungin sosiaalivirasto 2002. Maahanmuuttajatyön käsikirja. Selvityksiä 2002:6. Helsinki : Helsingin kaupunki, 2002.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu – Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.

Hirsjärvi, S. & Remes, P. & Sajavaara P. 2013. Tutki ja kirjoita. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Heinämäki, L. 2005. Varhaista tukea lapselle – Työvälineenä kehittämisvalikko. Stakes. Oppaita 62. Helsinki: Erikoispaino Oy.

Infopankki. Koulutus Oulussa. Hakupäivämäärä 24.9.2012. http://www.infopankki.fi/fi-FI/koulutus_oulu/

Kivijärvi, T. 2011. Maahanmuuttajataustaisen lapsen ja perheen tukeminen. Teoksessa E. Hujala & L. Turja (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Juva: PS- kustannus.

Kuoppanen, T. & Säkkinen, S. 2011. Lasten päivähoito 2010. Hakupäivä 24.9.2012. http://www.stakes.fi/tilastot/tilastotiedotteet/2011/Tr46_11.pdf

Kylmä J. & Juvakka T. 2012. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki: Edita.

Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010, Hakupäivä 25.9.2012, <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386>

Lastensuojelulaki 417/2007, Hakupäivä 25.9.2012. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>

Oulun kaupungin kotouttamisohjelma 2007. Hakupäivä 14.10.2012. http://www.ouka.fi/c/document_library/get_file?uuid=3fbf96bf-4d5d-4329-b9e4-e2746b629a14&groupId=335346

Paavola H. & Talib M-T 2010. Kulttuurinen moninaisuus päiväkodissa ja koulussa. Juva: Opetus 2000.

Patrikainen, R. 1997. Ihmiskäsitys, tiedonkäsitys ja oppimiskäsitys luokanopettajan pedagogisessa ajattelussa. Joensuun yliopiston kasvatustieteellisiä julkaisuja N:o 36. Joensuu: Joensuun yliopistopaino.

Räty, M. 2002. Maahanmuuttaja asiakkaana. Tampere: Tammi.

Talib, M-T. 2002. Monikulttuurinen koulu: haaste ja mahdollisuus. Helsinki: Kirjapaja.

Talib M-T. & Löfström J. & Meri M 2004. Kulttuurit ja koulu: avaimia opettajille. Vantaa: WSOY.

THL (STAKES) 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Oppaita 56. Saarijärvi: Gummerus.

Tilastokeskus 2012. Suomen väkiluku kasvoi eniten 20 vuoteen. Hakupäivä 24.9.2012. tilastokeskus.fi/til/vaerak/2011/vaerak_2011_2012-03-16_tie_001_fi.html.

Tilastokeskus. Ulkomaiden kansalaiset 2012. Hakupäivä 24.9.2012. http://www.tilastokeskus.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto.html#ulkomaidenkansalaiset

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2012. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Väestörekisterikeskus. Taskutieto 2012. Hakupäivä 24.9.2012. vrk.fi/default.aspx?docid=142&site=3&id=102

Ylilehto-Suvanto R. 2012. Eri kielitaustaiset lapset uuden Oulun varhaiskasvatuksessa syksy 2012.

LIITTEET

LIITE 1. Saatekirje lastentarhanopettajille

LIITE 2. Teemahaastattelun teemat

LIITE 3. Taulukko aineiston analyysistä

LIITE 1.

Hyvä Lastentarhanopettaja

Olemme kaksi sosionomiopiskelijaa Oulun Seudun Ammattikorkeakoulusta. Teemme opinnäytetyömme aiheesta ”Monikulttuurisen lapsen kotoutumisen tukeminen päiväkodissa” ja haemme tutkimukseemme lastentarhanopettajia haastateltaviksi. Tutkimukseen osallistujia haastattelemme toukokuun 2013 aikana. Nauhoitamme kaikki haastattelut, jotta voimme työstää niitä eteenpäin opinnäytetyötämme varten. Käsittelemme kaiken keräämämme aineiston ehdottoman luottamuksellisesti ja säilytämme vastaajien nimettömyyden.

Jos sinulla on kysyttävää, voit ottaa yhteyttä joko puhelimitse tai sähköpostilla.

Yhteistyöterveisin

Piia Sova ja Reeta Saastamoinen

Sosionomiopiskelijat, opinnäytetyön tekijät

puh. 040-xxxxxxxPiia e-mail. o0sopi00@students.oamk.fi

puh. 040-xxxxxxx/Reeta e-mail. o0sare00@students.oamk.fi

Nimi _____

Allekirjoitus _____

LIITE 2. Teemahaastattelun teemat

Monikulttuurisen lapsen kotoutumisen tukeminen päiväkodissa:

1. Oman äidinkielen vahvistaminen

- Päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma

- Lapsen oma vasu
- Käytännön toteutus päiväkodin arjessa
- Miten eri kulttuurit ja uskonnot otetaan huomioon päiväkodin arjessa

2. Oman kulttuurisen identiteetin vahvistaminen

- Kulttuurisen identiteetin tukeminen päiväkodissa

3. Suomen kielen oppimisen tukeminen

- Suomi toisena kielenä- opetuksen toteuttaminen
- Suomen kielen oppimisen tukeminen päivittäisessä toiminnassa

4. Suomalaiseen yhteiskuntaan kotoutumisen tukeminen

- Vertaistuki (kantasuomalaiset lapset)
- Miten päiväkotitoiminta edistää esimerkiksi kaverisuhteita monikulttuuristen lasten ja kantasuomalaisten välillä

– Lapsen oma kotoutumissuunnitelma vai sisällytetäänkö omaan varhaiskasvatussuunnitelmaan

5. Perhe osana kotoutumista

– Miten edistetään lasten vanhempien (kantasuomalaiset ja maahanmuuttajat) kanssakäymistä keskenään

– Perheen rooli lapsen kotoutumisessa

– Monikulttuurinen kasvatuskumppanuus (Kieli-, kulttuuri- ja uskonnolliset erot)

– Näkemuserot lapsen hoidossa ja kasvatuksessa

LIITE 3. Taulukko aineiston analyysistä

Alaluokka	Yläluokka	Pääloukka	Yhdistävä luokka
Kulttuurierojen huomioiminen	Kulttuurierojen huomioiminen arjessa	Oman kulttuurisen identiteetin tukeminen päiväkodissa	Monikulttuuristen lasten kotoutumisen tukeminen päiväkodissa
Kulttuurierojen huomioimisen haasteellisuus			
Perheen uskonnollisen vakaumuksen kunnioittaminen			
Kristillisiin tapahtumiin osallistumisen vapaaehtoisuus	Osallistuminen kristillisiin tapahtumiin ja vaihtoehtoinen ohjelma		
Monikulttuuriset lapset osallistuvat kristillisiin juhliin			
Päiväkodin juhlista jäänyt pois kristillinen sanoma			
Vaihtoehtoisen ohjelman vapaamuotoisuus			
Huomioidaan, mitä lapsi kertoo kulttuuristaan	Keinoja lapsen oman kulttuurisen identiteetin vahvistamiseen		
Teemapäivät			
Juhat			

Kotikielen avustaja oman kulttuurisen identiteetin vahvistajana		
Kotikielen opettajat oman äidinkielen vahvistamisessa	Kotikielen avustajat ja samankieliset harjoittelijat oman äidinkielen vahvistamisessa	Oman äidinkielen vahvistaminen päiväkodissa
Kotikielen avustajilla materiaalia lapsen omalla äidinkielellä		
Päiväkodissa ei materiaalia lapsen omalla äidinkielellä		
Kotikielen avustaja käy kerran viikossa		
Samankielisten työharjoittelijoiden merkitys oman äidinkielen vahvistamisessa		
Kiinnostus lapsen äidinkieleen	Kiinnostus lapsen omaan äidinkieleen	
Kotikielen puhumisen kannustaminen vähäistä		
Oman äidinkielen vahvistaminen haasteellista		
Kannustetaan lasta käyttämään omaa äidinkieltä		
Oulussa tarjolla lapsen oman äidinkielen opetusta	Oman äidinkielen opetus	

Vanhemmilla ensisijainen vastuu kotikielen säilyttämisessä		
Kotoutuminen tapahtuu päiväkodin arjessa	Kotoutuminen	Suomalaiseen yhteiskuntaan kotoutumisen tukeminen
Kaverisuhteiden muodostumisen luonnollisuus	Kaverisuhteiden tukeminen	
Kaverisuhteiden ja leikin tukeminen		
Kaverisuhteita edistetään		
Kotoutumissuunnitelma on sisällytetty lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan	Varhaiskasvatussuunnitelma	
S2-suunnitelma on liitettynä varhaiskasvatussuunnitelmaan		
Varhaiskasvatussuunnitelmassa ei korosteta lapsen monikulttuurista taustaa		
Kotoutuminen otettu varhaiskasvatussuunnitelmassa huomioon kieli-osiossa		
Varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan lapsen äidinkieli sekä kulttuuriset ominaispiirteet		
Suomen kielen opetuksen painotus lapsen omassa varhaiskasvatussuunnitelmassa		

Oman äidinkielen tärkeys kirjattu päiväkodin vastuun		
Lasten tasavertaisuus	Lasten tasavertaisuus	
Asioiden nimeäminen	Arjen sanoittaminen	Suomen kielen oppimisen tukeminen
Selkeän kielen käyttämisen tärkeys		
Lorut ja sadut suomen kielen oppimisen tukena	Lorut, sadut ja rutiinit oppimisen tukena	
Rutiinit tukevat suomen kielen oppimista		
Päivärytmi on kuvitettu		
Suomen kielen oppiminen tapahtuu arjessa	Suomen kielen oppiminen arjessa	
Yksilöllisempi suomen kielen opetus arjessa		
Kielen opettaminen samanlaista kaikenikäisille lapsille		
Vertaisryhmän merkitys tärkeää	Vertaisryhmän ja päiväkodin henkilökunnan merkitys kielen oppimisessa	
Esimerkkinä oleminen		
Kehutaan onnistumisesta	Positiivisen palautteen merkitys kielen oppimisessa	
Tarvittaessa autetaan sanojen löytämisessä		
Korjataan lapsen puhetta huomaamattomasti		

Pienten lasten kielellisiin virheisiin ei tarvitse puuttua niin herkästi		
Suomi toisena kielenä-opetusta säännöllisesti	Suomi toisena kielenä-opetuksen järjestäminen	
Suomi toisena kielenä-opetusta ei anneta alle 3- vuotiaille		
Kilikerhoa voi ohjata myös lastentarhanopettajan lisäksi muu varhaiskasvatushenkilökunta	Kilikerho	
Kilikerhon ohjelma vapaamuotoinen		
Opettajille valmis opas, mutta myös muuta materiaalia voi käyttää		
Jokaisella lapsella Kilikerho-vihko		
Vihko voidaan viedä kotiin nähtäväksi		
Lapsella mahdollisuus vaikuttaa Kilikerho-tuokioiden sisältöön		
Kilikerho pienryhmäopetusta		
Lapsen vahvuudet ja mielenkiinnon kohteet otetaan huomioon		Kielen monipuolinen oppiminen
Suomen kielen oppiminen tulisi olla mahdollisimman monipuolista		
Lasta tuetaan yksilöllisesti havaittaessa lisätuen tarvetta	Lisätuki kielen oppimisessa	
Päiväkodin henkilökunnalla ei resursseja lisätuen antamiseen		

Kielireppu suomen kielen vahvistamisen menetelmänä		
Puheterapeuttia ja kiertävää erityislastentarhanopettajaa konsultoidaan tarvittaessa	Puheterapeutti ja kiertävä erityislastentarhanopettaja kielen oppimisen tukena	
Tarvittaessa lapsi saa puheterapiaa		
Kiertävä erityislastentarhanopettaja käy päiväkodissa säännöllisesti		
Lisätukea ei saatavilla tarpeeksi		
Tulkki mukana vain sovituissa tapaamisissa	Tulkin käyttö ja tiedottaminen kotiin	Perhe osana kotoutumista
Tulkin käyttö käytännön asioissa		
Ulkomaalaiset harjoittelijat välittävät viestiä vanhemmille		
Kuvat apuna kotiin menevissä kirjeissä		
Osa päiväkodin tiedotteista käännetty muulle kielelle		
Vanhemmat pitävät päiväkotia tärkeänä	Vanhemmat pitävät päiväkotia tärkeänä	
Vanhemmat tuovat lapsen päiväkotiin kielenoppimisen ja kaverisuhteiden vuoksi		
Yhteistyö perheiden kanssa hyvää	Yhteistyö perheiden kanssa	
Näkemyserot ratkaistaan keskustelemalla		
Näkemyseroja ei ole ollut		

Päiväkoti ei voi joustaa liikaa omista säännöistään ja toimintatavoistaan		
Kunnioitetaan toisia		
Kulttuurierojen huomioiminen tärkeää kasvatuskumppanuudessa	Monikulttuurinen kasvatuskumppanuus	
Monikulttuurinen kasvatuskumppanuus haastavampaa		
Kotivierailu vahvistaa kasvatuskumppanuutta		
Kasvatuskumppanuus on yhdessä toimimista lapsen parhaaksi		
Päiväkodin juhlat tukevat perheiden kanssakäymistä keskenään	Perheiden kanssakäymisen edistäminen	
Vanhempien toimikunta tukee perheiden kanssakäymistä keskenään		
Vanhempainillat tukevat perheiden kanssakäymistä keskenään		
Perheen uskonto ja kulttuuri vaikuttavat kantasuomalaisiin tutustumiseen		
Lapsilla ei ole vielä kavereita päiväkodin ulkopuolella		
Päiväkoti ei voi ottaa vastuuta koko perheen kotoutumisen tukemisesta	Koko perheen kotoutumisen tukeminen	
Ohjaaminen muiden palveluiden piiriin		
Paperiasioissa auttaminen		

Perheiden kokonaisvaltainen tukeminen			
Päiväkoti usein alussa ainoa kontakti suomalaisiin			